

Crearea lumii ("Fiat luminaria in firmamento celi"), mozaic din anii 1180-1890, Montreale (Palermo), Italia

DIN SUMAR:

- Fecioara Maria - Maică a rugăciunii – **PROTOS. SIMEON PINTEA** (p. 2)
- Poporul – **ALEXANDRU NEMOIANU**.....(p. 3)
- Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I și
responsabilitatea față de creație – **GABRIEL NOJE**.....(p. 3)
- A muri ca să-nțelegi – **AUREL SASU**.....(p. 4)
- Mitropolitul Antonie de Suroj și
aventura credinței – **PROTOS. BENEDICT VESA**.....(p. 5)
- Un gest de suflet – **IEROM. MAXIM MORARIU**.....(p. 5)
- Bucuria creștină – **MIRCEA GELU BUTA**.....(p. 6)
- Gramatica teologiei cu Pr. prof. univ. Ioan Ică sn,
în studenție – **NICOLETA PĂLMARU**.....(p. 7)

† ANDREI

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului,
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

Binecuvintează cununa anului bunătății Tale!

Șpre deosebire de anul civil, care începe la 1 ianuarie, anul bisericesc începe pe 1 septembrie, pentru că, după vechea tradiție, în această zi s-a început creația lumii și tot în această zi și-a fi început Mântuitorul activitatea Sa publică.

În sinagoga din Nazaret, așa cum aflăm din Evanghelia zilei de 1 septembrie, citind Mântuitorul din cartea prorocului Isaia, a rostit cuvintele: „Duhul Domnului este peste Mine, pentru care M-a uns să binevestesc săracilor; M-a trimis să vîndec pe cei zdrobiți cu inima; să propovăduiesc robilor dezrobirea și celor orbi vederea; să slobozesc pe cei apăsați. Și să vestesc anul plăcut Domului. Și închizând cartea și dând-o slujitorului, a șezut, iar ochii tuturor din sinagogă erau ațintiți asupra Lui. Și El a început a zice către ei: Astăzi s-a împlinit scriptura aceasta în urechile voastre” (Luca 47, 18-21). La început de an bisericesc Îi cerem Domnului, prin troparul de pe 1 septembrie, să ne binecuvinteze: „A toată făptura Ziditorule, Cel ce vremile și anii ai pus întru puterea Ta, binecuvintează cununa anului bunătății Tale, Doamne, păzind în pace țara aceasta, pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu și ne mântuiește pe noi”¹.

Anul bisericesc sau anul liturgic Îl are în centru pe Mântuitorul cu Jertfa Sa, cu Patimile și moartea Sa pe Cruce, cu Învierea Sa din morți. Și ca o consecință directă, în inima anului bisericesc stau Sfintele Paști. Anul liturgic pune în mintea credincioșilor, după o anumită rânduială, evenimentele mântuitoare relatate de Evanghelie.

Anul bisericesc, având în centru sărbătoarea Sfințelor Paști, se împarte în trei mari perioade: Perioada Triodului, Perioada Penticostarului și Perioada Octoihului. Se numesc așa după cartea principală de slujbă întrebuițată în perioada respectivă: Triodul, Penticostarul și Octoihul. Perioada Triodului începe cu 10 săptămâni înaintea Paștilor, Perioada Penticostarului durează opt săptămâni, de la Paști încolo, iar restul anului o constituie perioada Octoihului.

Fiecare sărbătoare reactualizează evenimentele mântuitoare prăznuite. Fiecare sărbătoare liturgică reînnoiește și reactualiză evenimentul căruia îi este simbol. Evenimentele trecute le face actuale, le face contemporane cu noi. În măsura în care noi avem dispoziția sufletească corespunzătoare, ele devin mijloace speciale de unire cu Hristos. Fără îndoială că Sfânta Euharistie ne unește intim cu Domnul Hristos pentru că El este „Cel ce aduce și Cel ce Se aduce”² dar, în același timp, ne unesc rugăciunile, pentru că rugăciunile tainice al Trupului lui Hristos fac și ele această lucrare.

Pe parcursul anului liturgic suntem chemați să retrăim toată viața Mântuitorului Hristos: de la Crăciun la Paști, de la Paști la Rusalii, „suntem chemați să ne unim cu Hristos Care Se naște, Care crește, Care Pătimizește, Care moare, Care Învie triumfător, și cu Hristos Care inspiră Biserica Sa”³.

Dar, în același timp, ne sunt puși în față și sfinții Bisericii, care se roagă pentru noi și ne sunt exemple: „Aduceți-vă aminte, spune Sfântul Pavel, de mai marii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința” (Evrei 13, 7).

Anul bisericesc cu sărbătorile sale, cu tradițiile sale, ne oferă un cadru binecuvântat pentru a spori din punct de vedere duhovnicesc. Poetul Ion Alexandru subliniază în mod artistic acest lucru: „Și zilele și nopțile la rând/ Trec și se sting ușor ca o făclie/ Și iarăși Paștile împărătești/ Ne umplu casele de bucurie/ Când vitele și caii și turmele de oi/ Și holdele și apa din fântână/ Învie în lumină și sărutăm pe bot/ Toți mieii și copacii din grădină/ Sat transilvan, căsuță de pământ/ Mușcate la fereastră, busuioc la grindă/ Ștergar, curat, icoane pe pereți/ Ziua-nvierii și Noaptea de Colindă”⁴.

Dacă participarea noastră la anul liturgic nu este una angajată și dacă activitățile exterioare nu sunt dublate de trăiri interioare, dacă faptele și învățăturile Domnului Hristos, pe care ni le prezintă pericopele evanghelice la fiecare sărbătoare n-au rezonanță în suflet, ratăm șansa de a face progrese spirituale.

Îl rugăm, pe Domnul Hristos, prin conducătorul începutului de septembrie, să binecuvinteze anul bisericesc ce începe și să ne ajute să facem progrese: „Cel ce locuiești întru cei de sus, Hristoase Împărate, Făcătorul tuturor celor văzute și celor nevăzute și Ziditorul, Cel ce zilele și nopțile, vremile și anii ai făcut, binecuvintează acum cununa anului, ferește și păzește în pace pe dreptcredincioși, țara aceasta și poporul Tău, mult Milostive”⁵.

¹ Ceaslov, EIBMBOR, București, 1973, p. 657.

² Liturghier, EIBMBOR, București, 2012, p. 160.

³ Un moine de l'Eglise d'Orient, L'an de grâce du Seigneur, Les Editions du Cerf, Paris 1988, p. 16.

⁴ Ioan Alexandru, Pământ Transfigurată, Minerva, București, 1982, p. 167.

⁵ Ceaslov, p. 657.

Fecioara Maria – Maică a rugăciunii

Protos. Simeon Pîntea

Întreaga existență a Maicii Domnului se desfășoară pe un fundal al rugăciunii neîncetate. Ea însăși este rodul rugăciunii. Sfinții și dreptii ei părinți Ioachim și Ana, în ciuda faptului că erau sterpi și înaintați în vârstă, n-au încetat nicio clipă a nădăjdui. Iar credința nădejdiilor lor se vădea în rugăciunea făgăduinței. Se rugau ca Domnul să le deschidă pântecul, făgăduind în același timp că pruncul ce se va naște va fi întors ca dar Celui Ce L-a dat. Și așa s-a și petrecut. Dumnezeu împlinind rugăciunea lor și născându-se Maria, ea a fost adusă de către ei la vârsta de numai trei ani la Templul Domnului din Ierusalim pentru a fi crescută în locul prezenței celei mai intime a lui Dumnezeu în Israel. Rod al rugăciunii, fecioara e închinată Celui ce a dat-o pentru rugăciune.

Sfântul Grigorie Palama, într-o Omilie la intrarea Fecioarei Maria în Sfânta Sfințelor, remarcă faptul că în acest spațiu în care neîncetat se citeau Legea și Profeții, se cântau Psalmii și se rosteau Rugăciunile, Maria va face ucenicia rugăciunii¹. Aici se va deprinde cu invocarea tradițională a numelui lui Yahwe, iar după ce va cunoaște din Scripturi tragedia omenirii căzute, Fecioara, plină de compasiune pentru căderea oamenilor, va începe să mijlocească pentru ei la Dumnezeu. Această rugăciune fierbinte Îl va „trage” pe Domnul în jos, spre făptura Sa cuprinsă de stricăciune, și o va face pe „cea plină de har” (Luca 1, 28) să devină unealtă a economiei mântuirii.

Astfel, văzând Dumnezeu curăția, virtuțile și darurile ei, l-a trimis pe Gavriil să-i binevestească zămisirea de la Duhul Sfânt și nașterea cea mai presus de fire dintr-înșea a Cuvântului Întrupat (Luca 1, 26-38). Fecioara arată în fața acestei misiuni încredințate ei din partea cerului smerenie și disponibilitate totală. Deși nedumerită la început cu privire la modul zămisirii, ea acceptă în urma deslușirii tainei de către arhanghel să fie Maică a Mântuitorului. Remarcăm răspunsul plin de smerenie, dar și de disponibilitate al Fecioarei: „Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!” (Luca 1, 38). În acest răspuns al Fecioarei, în acest „Fie!”, se poate observa deja o anticipare a cuvintelor Rugăciunii *Tatăl nostru*, în care Domnul îi învață pe discipolii Săi să se roage cu disponibilitate la voia lui Dumnezeu (Matei, 6, 10). Vedem aici anticipat Rugăciunea agoniilor din Ghetsimani, unde Hristos Însuși se abandonează desăvârșit în voia Tatălui (Matei 26, 39). Învățăm astfel, că rugăciunea trebuie făcută în smerenie și disponibilitate, că nu voia noastră contează, ci voia lui Dumnezeu, iar împlinirea acesteia este singura cale a mântuirii². Trebuie însă mult curaj pentru a zice „fie voia Ta!”. Rostit cu sinceritate, acest cuvânt înseamnă pe de-o parte deplină anulare a sinelui, iar pe de alta deplină realizare a persoanei; anulare a sinelui egoist care depărtează de Dumnezeu și realizarea planului veșnic al Creatorului cu omul, fericirea în comuniunea cu El, care înseamnă deplină afirmare a persoanei.

Conștientizând misiunea încredințată ei de către Dumnezeu în lucrarea de mântuire a lumii, Fecioara Maria, cea numită de rudenie sa, Elisabeta, „maica Domnului meu” (Luca 1, 43), izbucnește într-un cânt de preaslăvire: „Mărește sufletul meu pe Domnul, și s-a bucurat duhul meu de Dumnezeu Mântuitorul meu; că a căutat spre smerenia roabei sale. Că iată, de acum mă vor ferici toate neamurile; că mi-a făcut mie mărire Cel Puternic, și Sfânt Numele Lui, și mila Lui în neam și în neam spre cei ce se tem de El” (Luca 1 47-50). În această rugăciune de slavoslovie se vedește educația Fecioarei profund biblică dobândită în atmosfera liturgică a Templului. Rugăciunea Mariei este o rugăciune care exprimă, în același timp, și bucuria, dar și responsabilitate unei misiuni care o înnobilează. Învățăm de aici că misiunea creștină încredințată Bisericii de către Domnul dă o noblețe deosebită misionarului. Orice misiune creștină trebuie să se desfășoare pe fundalul rugăciunii, a comuniunii cu Dumnezeu, căci misionarul acționează în numele lui Dumnezeu, nu în nume propriu, iar împlinirea misiunii, întotdeauna ar trebui să izbucnească în slavoslovie mulțumirii.

Fecioara Maria nu încetează să fie mijlocitoare pentru lume prin rugăciune. Această mijlocire a ei poate fi văzută încă din viețuirea sa pământească. Într-un moment de mare impas, la nunta din Cana Galileii, ea intervine la

Fecioara trăiește un abandon total spre Dumnezeu în rugăciunea sa. Sub Cruce ea experimentează clipe sfâșietoare. Numai rugăciunea predării totale și dragostea au făcut ca ea să nu moară atunci de durere. Sfântul Siluan Athonitul afirma: „Dragostea Maicii Domnului era desăvârșită. Ea nemărginit iubea pe Dumnezeu și pe Fiul ei, dar iubea și norodul cu mare iubire. Și ce trăia ea când acești oameni pe care atâta îi iubea, și cărora până întru sfârșit le dorea mântuirea au răstignit pe Preaiubitul ei Fiu? Iar dacă ea a rămas în viață, a fost numai fiindcă puterea Domnului o întărea”³. După învierea și înălțarea Domnului la Cer ea a rămas mângâiere și bucurie pentru Apostoli în misiunea lor și rugătoare fierbinte pentru creștini. Se spune că ea nu a murit de bătrânețe sau de boală, ci de dragoste și dor. Și-a abandonat total existența în mâinile Domnului, iar la Adormirea ei, petrecută într-o profundă rugăciune, Fiul său a venit să îi ia sufletul la Cer. Și în acest caz ea ne este un model. Dorința fiecăruia dintre noi, aceasta ar trebui să fie, ca momentul morții să ne găsească în rugăciune, ca acea clipă să devină cea mai importantă întâlnire din existența noastră.

După mutarea ei din lume, Maica Domnului, rămâne Mijlocitoarea fierbinte în rugăciune a neamului omenesc. Maica Domnului nu uită de „rudenia” sa, ea rămânând neîncetată rugătoare pentru lume. Cugetarea teologică

vede în Fecioara Maria modelul desăvârșit al rugăciunii. Pentru mișcarea isihastă întreaga taină a Mariei constă în invocarea neîncetată și iubitoare a Numelui lui Iisus. Această temă a rugăciunii neîncetate inspirate din rugăciunea neîncetată a Mariei, a fost reluată în România de mișcarea filocalică a „Rugului aprins”⁴. De altfel, în Ortodoxie, Fecioara Maria – Orantă este imaginea, icoana, Bisericii însăși în rugăciune. Experiența rugăciunii coincide astfel cu experiența Mariei în inima Bisericii. Vedem acest lucru mai ales în iconografie. În icoana Înălțării Domnului, în mod paradoxal personajul principal nu este Hristos Cel ce Se înalță la Cer, ci Fecioara Maria în ipostază de orantă înconjurată de Apostoli care privesc spre cer, cu toate că textul Scripturii nu amintește de prezența ei la acest eveniment. Hristos apare într-o mandorlă a slavei planând deasupra lor. Interpretând această imagine, avem în Maica Domnului o personificare a Bisericii rugătoare, a Bisericii care este orientată către Capul ei, Hristos, al Bisericii care își manifestă adevărata sa vocație, aceea de a invoca în rugăciune pe Hristos și de a mijloci pentru întreaga lume⁵.

Într-o conferință despre rugăciunea într-o lume secularizată, părintele Dumitru Stăniloae sublinia faptul că astăzi nimic nu mai favorizează rugăciunea. Pe măsura slăbirii credinței, slăbește și viața de rugăciune. De asemenea ea nu este susținută nici de mediul social caracterizat de indiferență față de manifestarea credinței, materialism și consumism excesiv. Astfel, astăzi, omul credincios „trebuie să caute, într-o mare măsură, el însuși motivații care să îi poată susține credința și propria sa practică a rugăciunii [...] Omul care reușește să își întărească credința și rugăciunea prin motivații personale, reflectate, poate deveni el însuși un focar pentru întărirea credinței și înnoirea rugăciunii în mediul său social. Prin aceasta el poate ajuta societatea să iasă din viața superficială, saturată de plictiseală, care este cauza slăbirii credinței și a rugăciunii; cu alte cuvinte el o poate ajuta să regăsească un conținut mai substanțial, să-și întărească rădăcinile adânci înfingându-le într-o mai mare profunzime a vieții, fără de care existența umană este de o uniformitate monotonă și lipsită de semnificații”⁶.

Meditația la Fecioara Maria, Maica rugăciunii, și rugăciunea către ea vor fi o astfel de motivație și sprijin în propria noastră practică a rugăciunii.

Hristos pentru a-i izbăvi pe cei aflați în încercare. Aparent ea nu cere nimic, face doar o afirmație: „Nu mai au vin” (Ioan 2, 3). Această afirmație însă denotă o credință atât de mare în puterea Fiului ei încât Îl determină pe Hristos să săvârșească întâiul „semn” (Ioan 2, 11). Dar credința aceasta este o manifestare a unui fundal de rugăciune neîncetată care unește inima mamei de inima Fiului. Este acea rugăciune fără cuvinte pe care au experimentat-o într-un anumit grad mulți sfinți, o rugăciune în care cuvintele dispar, în care omul uită de lume, dar când revine la conștiința lumii aduce toată durerea, tot necazul, toată încercarea lumii jertfă lui Dumnezeu pe altarul inimii. Mijlocirea Maicii Domnului la nunta din Cana Galileii pune sub sfânta ei ocrotire mai ales familia creștină. Orice familie care ia naștere prin taina nunții ar trebui să conștientizeze acest adevăr.

³ Arhim. Sofronie, *Cuviosul Siluan Athonitul*, trad. Ierom. Rafail (Noica), Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 209, p. 417.

⁴ Boris Bobrinsky, *Compasiunea Tatălui*, trad. Nicolae Turcan, Ed. Renașterea, 2017, p. 146.

⁵ Leonid Uspenski și Vladimir Losski, *Călăuziri în lumea icoanei*, Ed. Sophia, București, 2003, p. 211.

⁶ Pr. Dumitru Stăniloae, *Rugăciunea lui Iisus și experiența Duhului Sfânt*, Ed. Deisis, Sibiu, 1995, pp. 23-24.

¹ Sfântul Grigorie Palama, *Discurs [tratat] despre intrarea în Sfânta Sfințelor și despre viața deiformă aici a atotpreacuratei Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarei și pururea fecioarei Maria (Omilia 53)*, în Diac. Ioan I. Ică Jr., *Maica Domnului în teologia secolului XX și în spiritualitatea isihastă a secolului XIV: Grigorie Palama, Nicolae Cabasila, Teofan al Niceei*, Deisis, Sibiu, 2008, pp. 354-355.

² Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, trad. Pr. Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001, p. 115.

Tableta lunii

Poporul

Alexandru Nemoianu

(Statele Unite)

An tot cursul istoriei poate fi urmarit un fenomen foarte ciudat. În momentele de liniște și confort, social și economic, partea cea mai vocală (și cea mai găunoasă) a „elitelor” practică un soi de dispreț, uneori condescendent, și alteori agresiv, față de popor.

Poporului i se află toate vinele posibile: lene, stupizenie, ignoranță, destrăbălare și încă și mai multe. Însăși credința acestui popor este contestată. Nu de puține ori se pot auzi afirmații de felul: „chiar dacă își zic creștini, acest popor habar nu are de credință, nu știe rugăciunile și înțelesul lor și în general tot ce face este doar superstiție și formalism”. Aceiași „elitiști” pot spune ca poporul se închină la o „scândură” și venerază „oase vechi”. Indivizi care se constituie în judecători, acuzatori și procurori afirmă cu superbie că poporul nu are și nu știe ce este Duhul, „spiritul” credinței. Iar asta o spun indivizi care nu au habar unde este Duhul și unde suflă sau adie El.

Dar acești elitiști de ocazie sau elitiști de mahala uită, nu bagă de seamă esențialul. O fac din superbie, lene de a gândi, meschinărie sufletească, mimetism cultural slugarnic și, nu în ultimul rând, din prostie crasă.

Uită că acest Popor este blajin, tolerant, iertător, voios și lesne de înduplecat. Acest popor, socotit ignorant și primitiv, îi iubește pe cei smeriți cu duhul, pe cei săraci, pe cei împilați și crede cu înverșunare că acestora „mai mici” li se va face măsură dreaptă „în sfârșit”. Căci Poporul simte și știe cu inima că desăvârșirea nu vine în istorie, ci la capătul ei.

Acest popor laudă și vestește din neam în neam că apărătorii lui sunt Făt Frumos, Prâslea cel Voinic și Iovan Iorgovan. Personaje zdravene, curate la inimă, smerite, totdeauna gata să ajute și apere pe cel sărac, pe văduvă și pe orfan și pe cel împilat.

Poporul citește și povestește despre sihăstria, nevoitori și cucernici care au stat gata cu rugăciune și sfat în jurul acelorași „mai mici”.

Iar într-un sfârșit se va înțelege că în ceasurile decisive, cruciale ale existenței istorice, deciziile au fost date de voința, duhul și simțământul acestui popor de către conducători care întotdeauna în acele ceasuri au înțeles, au iubit și au fost una cu poporul. Sunt acele clipe când voințele se încoardă la maximum. Când fiecare voință capătă rost unic. Când „țările românești”, fiecare cu identitatea sa personală, strălucește unitatea în diversitate. Momentele când biruința sau înfrângerea în numele idealului suprem au aceeași valoare. Au aceeași valoare căci în înțelesul lor ultim și-au atins scopul. „Înăuntrul s-au împlinit”. Iar zborul lor merge spre ținta fără greș. Iar acest lucru nu este întâmplător.

În ceasurile decisive suma celor care alcătuiesc poporul, în comuniune și rugăciune, devine „altceva”. Și acest „altceva” este Trupul tainic și veșnic biruitor al Mântuitorului, ieri, astăzi, întotdeauna.

Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I și responsabilitatea față de creație

Gabriel Noje

Antre creștinii ortodocși de pretudindeni, data de 1 septembrie a fiecărui an constituie o zi încărcată de semnificații teologice, liturgice și spirituale. Pe de o parte, această zi marchează începutul anului bisericesc când comemorăm și celebrăm liturgic două evenimente solemne din istoria mântuirii noastre. Astfel, conform tradiției preluate în creștinismul primar de la evrei, în această zi ne aducem aminte, înainte de toate, de faptul că Dumnezeu și-a început lucrarea sa de creare a lumii. Apoi, aceeași zi are o importanță teologică aparte deoarece, în baza altei tradiții bisericești, este ziua în care Domnul Iisus Hristos și-a început lucrarea publică de propovăduire a Legii celei veșnice și de mântuire a omenirii (cf. Lc. 4, 18-19).

Pe de altă parte, din punct de vedere spiritual și pastoral-misionar, data de 1 septembrie a fost proclamată, începând cu anul 1989, la inițiativa Patriarhului Ecumenic de atunci, Dimitrie I, ca zi mondială de rugăciune pentru ocrotirea creației. Fără îndoială, fixarea acestor zile de rugăciune pentru protecția mediului înconjurător la începutul anului bisericesc nu este o simplă coincidență fericită, ci dovada unui semnal de alarmă tras la adresa creștinilor față de pericolele la care este expusă astăzi creația lui Dumnezeu prin exploatarea irațională a acesteia. Cu alte cuvinte, acest demers venit din partea unui Întâistătător al Bisericii Ortodoxe arată faptul că aceasta nu este străină, ci sensibilă față de problemele morale și sociale care macină societatea contemporană. În plus, inițiativa patriarhului s-a dorit a fi deopotrivă un îndemn la responsabilitate față de darul creației încredințat omului de către Dumnezeu (cf. Fac 1, 28) și, în contrast cu viziunea modernă utilitaristă asupra naturii înconjurătoare, o (re)aducere la cunoștință a dimensiunii tainice a creației, o (re)descoperire a misterului ei intrinsec, o revelare a creației ca mediu de creștere duhovnicească a omului către Dumnezeu.

Această grijă pe care trebuie să o manifestăm față de creația lui Dumnezeu s-a aflat și continuă să se afle și în centrul reflecțiilor teologice și a preocupărilor pastoral-misionare ale actualului Patriarh Ecumenic Bartolomeu I. În repetate rânduri și cu diferite ocazii, Sanctitatea Sa nu a întârziat să aducă în discuție problematica stringentă a crizei ecologice care vizează întreaga planetă, motiv pentru care a primit pe drept cuvânt apelativul de „Patriarhul verde” sau a fost declarat de către revista *Time Magazine's* ca fiind una dintre cele mai influente o sută de persoane din întreaga lume tocmai pentru faptul de a fi privit criza mediului înconjurător ca o responsabilitate spirituală. Mai mult, interesul personal al Patriarhului Bartolomeu I cu privire la degradarea alarmantă a mediului înconjurător s-a concretizat în inițierea a numeroase simpozioane internaționale și interdisciplinare cu caracter ecologic organizate sub egida *Comitetului Religios și Științific*, înființat de către patriarhul Bartolomeu I în 1994. Până în prezent au avut loc opt întruniri de acest fel în zone geografice simbolice alese în funcție de pericolele ecologice la care acestea sunt expuse: Marea Egee (1995), Marea Neagră (1997), de-a lungul Dunării (1999), Marea Adriatică (2002), Marea Baltică (2003), râul Amazon (2006), Oceanul Arctic (2007), râul Mississippi (2009)¹.

În ceea ce privește realitatea crizei ecologice, Patriarhul Bartolomeu I este pe deplin conștient de gravitatea, caracterul ireversibil și implicațiile morale și sociale pe care aceasta le antrenează pentru umanitate în general și pentru buna conviețuire a oamenilor din diferite regiuni ale lumii în special². Amenințarea faunei oceanelor, dispariția rezervațiilor marine, distrugerea pădurilor, a faunei sau a florei terestre, supraîncălzirea pământului, poluarea aerului, dar nu mai puțin înmulțirea sărăciei, a foamei sau a setei ori apariția problemei șomajului în anumite colțuri ale pământului, reprezintă pentru patriarhul verde câteva dintre efectele complexe, nemiloase și dezastruoase ale lipsei de sensibilitate umană față de mediului înconjurător manifestată prin acțiunile iraționale, abuzive, de exploatare și epuizare a resurselor pământului nu spre binele și creșterea spirituală a semenilor și a omenirii, ci din lăcomie incommensurabilă și dorință egoistă de posesiune. Astfel stând lucrurile, este cât se

poate de firesc pentru Patriarhul Ecumenic Bartolomeu să vadă în realitatea dureroasă a crizei ecologice din zilele noastre nimic mai puțin decât o repercursiune, peste secole, a gestului primordial al lui Adam, a păcatului acestuia care a constatat „în refuzul său de a primi lumea ca dar al întâlnirii și comuniunii cu Dumnezeu, ca și cu întreaga creație”³.

În plus, privind la ritmul galopant în care se derulează procesul de degradare al mediului înconjurător, Patriarhul Bartolomeu ne avertizează și nu se sfiește să asimileze ireversibilitatea acestui proces cu o un act de sinucidere din partea omului. La modul cât mai serios cu putință, acesta afirmă răspicat: „degradarea și distrugerea mediului înconjurător sunt echivalente cu o crimă. Părem a fi implacabil vânați de mreaja modurilor de viață și a sistemelor care ignoră în mod repetat constrângerile naturii, care nu sunt nici tăgăduite și nici negociabile. Totul pare ca și când vom învăța câte ceva despre capacitatea planetei noastre de a supraviețui doar când lucrurile vor fi dincolo de punctul de a mai putea fi întoarse”⁴.

Pentru Sanctitatea Sa, dezechilibrul ecologic actual este înrădăcinat în atitudinea și refuzul omului de a-și asuma, teologic vorbind, vocația de sacerdot al creației. Apelând la mărturii scripturistice și patristice, el ne reamintește că, fiind creat după chipul lui Dumnezeu și așezat în raiul fericii, Adam a primit din partea Creatorului slujirea de iconom și împărat sau preot al creației. Mai mult decât atât, fiindu-i încredințată omului ca dar, întreaga lume/

creație trebuia să fie folosită responsabil de acesta în scopul creșterii sale biologice dar mai ales duhovnicești. În darul și frumusețea lumii, omul urma să identifice și să perceapă marea iubire și grijă a lui Dumnezeu față de omenire. De aceea, față de darul lumii oferit din partea divinului Dăruitor, era necesar ca ființa umană să răspundă printr-o atitudine de multumire și de recunoștință, să fructifice darul creației în „duh euharistic”, adică să întoarcă darul primit Creatorului prin efortul personal de spiritualizare a materiei lumii. Totuși, lucrurile nu s-au întâmplat așa. Abuzând de libertatea funciară avută prin aducerea sa la existență de către Dumnezeu, ființa umană a întors spatele Acestuia și în loc să ridice creația spre Dumnezeu a preferat să o subjege

prin folosirea abuzivă a ei. Din „ființă euharistică”, omul a ajuns o ființă care devorează substanța lumii. Din stăpân și preot al creației, omul s-a transformat într-un tiran care dispune de lumea înconjurătoare după bunul plac, fără să-i mai pese de consecințele pe viitor care decurg din acest comportament al său.

Interpretată în această perspectivă teologică și spirituală, pentru patriarhul verde criza ecologică se dovedește a fi în realitate mult mai profundă decât ne este prezentată de exemplu prin intermediul științei ecologice contemporane. Așa se face că, în opinia lui, răspunsurile care se dau acesteia, dincolo de faptul că urmăresc dorința de protejare și, pe cât posibil cu putință, de păstrare a resurselor naturale ale lumii – ceea ce, de altfel, ar trebui să fie o prioritate pentru toți actanții politici, economici, sociali sau religioși – ar trebui să constea, mult mai mult, în redobândirea unei „percepții cosmologice” și sacramentale/mistogogice asupra creației pe care omul a pierdut-o prin căderea în păcat.

În viziunea patriarhului ecumenic Bartolomeu I, remediarea acestei situații critice produse de exploatarea tiranică a mediului natural prin folosirea excesivă a mijloacelor tehnologice, este posibilă doar prin restaurarea în interiorul ființei noastre a sensului și dimensiunii tainice a naturii înconjurătoare și a lumii în calitate de creație a lui Dumnezeu. În răspărul unei societăți axate pe productivitate și consumerism fără margini, a unor tendințe contemporane de a gândi totul prin prisma centralității individului și a nevoilor sale biologice, răspunsul pe care patriarhul de la Constantinopol îl propune pentru depășirea crizei ecologice constă în asumarea unui „ethos ascetic” și a unui „spirit euharistic” în maniera omului de a se raporta la creația lui Dumnezeu. Ethosul ascetic presupune faptul de a vedea în roadele pământului, dar și în frumusețile lumii naturale nenumărate daruri ale lui Dumnezeu, care ne sunt oferite nu pentru a abuza în mod egoist de ele, ci pentru a le împărtăși bucurii cu semenii noștri și cu generațiile care ne succed. Duhul euharistic pe care ființa umană este chemată să îl reactualizeze îl conștientizează pe acesta că el nu este proprietarul sau posesorul exclusiv al lumii, ci este doar un administrator conștiințios al darului creației divine. În fond, ceea ce ființa umană trebuie să redescopere, prețuind lumea înconjurătoare, este vocația sa primordială de sacerdot și împărat al creației. Ajungând la această conștiință sublimă a vocației sale, omul va fi capabil să își asume responsabilitatea deplină și să fructifice darul creației primit de la Dumnezeu.

¹ Mai multe detalii la John Chryssavgis, „The Green Patriarch: Ecumenical Patriarch Bartolomeu”, accesibil on-line la adresa www.apostolicpilgrimage.org-the+green+patriarch (13.08.2017).

² Cf. Patriarhul Ecumenic Bartolomeu, *Întâlnire cu Taina. O prezentare contemporană a Ortodoxiei*, traducere din limba greacă de Diac. Dr. Habil. Ștefan L. Toma, Editura Andreiană, Sibiu, 2016, p. 171.

³ Ibidem, p. 168.

⁴ Ibidem, p. 175.

„Viața duhovnicească înseamnă luptă duhovnicească” (II)

Interviu cu părintele Arhimandrit Dumitru COBZARU, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Felea-ului și Clujului, realizat de către M. Tripon¹.

– Pentru o persoană care a depus jurămintele, nu există nici o cale prin care să renunțe la călugărie, să se căsătorească?

– Nu. N-are dreptul să se căsătorească. Însă acest lucru este o cauză pentru consistoriu și consistoriul dă o decizie pe care o confirmă episcopul locului. Însă el, cel în cauză, nu se poate căsători din punct de vedere bisericesc. Se poate căsători doar din punct de vedere civil. Oricum, este obligat și din punct de vedere bisericesc să-și crească copiii, dacă are, măcar până la vârsta majoratului. Și este dator să se întoarcă înapoi în mănăstire. Jurămintele pe care le-a depus rămân valabile, ele nu pot fi șterse, nu pot fi anulate.

– Să înțeleg că, deși nu mai are dreptul să poarte veșmânt călugăresc, datorită jurămintelor pe care le-a depus rămâne, totuși, călugăr?

– Da.

– Și tot datorită acelor jurăminte, nu are dreptul să se căsătorească în biserică?

– N-are voie să se căsătorească în biserică. Nu. Canoanele interzic. Uitați-vă la cununia religioasă pentru mireni: prima cununie este valabilă, iar a doua cununie, a treia cununie este o dispensă, o favoare din partea Bisericii, cumva, pentru ca oamenii să nu trăiască în păcat. Într-un caz ca acesta, al nostru, prima cununie a fost călugăria.

– Și atunci, cum decurge, de acum înainte, viața unui călugăr care a greșit în felul acesta?

– Anormal. Într-un astfel de caz nu mai poate fi viață normală, pentru că ai călcat jurămintele față de Dumnezeu. Și nu te joci, n-ai cum să te joci cu lucrurile astea. Datorită faptului că ai călcat jurămintele față de Dumnezeu ești pasibil de orice pedeapsă, și nu din partea oamenilor. Și nu că Dumnezeu pedepsește, dar sunt consecințe, de diferite forme și destul de grave. Marea majoritate a celor care trec prin astfel de experiențe – care, repet, sunt foarte rare, dar sunt! – ajung la concluzia că au făcut o greșală enormă și își doresc cu tot dinadinsul să o repare. Noi însă nu-i putem reprimi în obștile monahale decât după ce și-au așezat copiii, dacă au ajuns să-i aibă, în sensul că aceștia au ajuns la maturitate.

– Nu este o greșală a Bisericii, până nu demult, a cam... ținut ascunse astfel de cazuri?

– Cazarile care ajung în instanțele de judecată ale Bisericii sunt publice, vrând-nevrând. Sigur că mai mult în interiorul Bisericii, dar ele circulă. În mod normal, după ce un caz ca acesta sau un caz similar s-a întâmplat, se dă o circulară pe cuprinsul întregii Patriarhii, prin care se informează fiecare eparhie că respectivul a ieșit din viața monahală sau că este judecat în instanță bisericească sau că a făcut o anumită faptă. Se dă, deci, o circulară în interiorul Bisericii, care poate să ajungă și la presă, deci nu sunt lucruri ascunse. Însă, cred eu, păcatele în sine nu trebuie etalate, și asta nu numai în mănăstire sau în Biserică, ci oriunde.

– Spuneți că un călugăr nu poate renunța la monahism.

– Păi, nu poate să anuleze voturile!

– Dar un novice?

– Novicele poate să renunțe în orice clipă. Părintele mitropolit Antonie Plămădeală are o carte foarte frumoasă despre viața monahală, și el spune acolo că inclusiv în timpul slujbei de tundere în monahism – căci acolo se pun niște întrebări – au fost care au zis că nu se mai călugăresc.

– Sunt frecvente astfel de cazuri?

– Cazarile de novici, da. Se întâmplă foarte repede, însă. Adică, după câteva săptămâni deja, se cern, efectiv. Cei care se întregăz, rămân.

– Cu ce se apără călugărul de ispită? Care îi este „armura”?

– Începem cu rugăciunea, începem cu postul, lucruri care sunt la îndemâna credinciosului. Nevoințe, în sine.

– Câte ore pe zi se roagă un călugăr?

– Trebuie să se roage neîncetat. Orice creștin adevărat trebuie să se roage neîncetat. Și munca poate să fie o rugăciune; și când muncești poți să te rogi, pentru că mintea poate să se roage. Și inima se poate ruga, nu? Avem experiența părinților isihasti. Pe lângă aceasta, călugărul trebuie să rămână în ascultare față de mai-marele lui și de frații lui întru Hristos. Într-o mănăstire, programul te ține în echilibru. Dacă tu participi la toate ascultările care ți-au fost date – care, în general, sunt comune -, dacă participi la slujbele bisericii – care sunt comune -, trăiești, vrând-nevrând, într-un mediu comun – fiindcă și chiliile sunt una lângă alta sau sunt chilii în care trăiesc doi sau mai mulți călugări -, atunci n-ai cum să derapezi, trăiești în echilibru. Iar dacă mai sunt derapaje mai mici sau tentații sau ispite de orice natură, imediat te redresezi, pentru că sunt ceilalți în jurul tău, care nu te lasă. Sigur, este și conștiința ta personală, legătura ta directă cu Dumnezeu.

– Revenind la dvs: sunteți exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Felea-ului și Clujului. Ce presupune această demnitate bisericească?

– Această, mai degrabă ascultare bisericească, înseamnă așa: exarhul unei eparhii conduce destinele mănăstirilor – în cazul nostru, din cele două județe, Cluj și Bistrița Năsăud...

– Ce înseamnă asta?

– Înseamnă că, pe probleme de mănăstiri, exarhul este consilierul mitropolitului. Îl consiliază pe mitropolit, pe episcopul locului, îl însoțește la toate inspecțiile, dar este, în același timp, și inspector. Exarhul mănăstirilor este cel care inspectează toate problemele mănăstirilor din cadrul eparhiei. Exarhul mănăstirilor este cel care raportează mitropolitului sau Consiliului Eparhial problemele din mănăstiri sau cel care, în anumite situații, intervine efectiv, tot cu mandatul mitropolitului, în problemele din mănăstiri. Dacă sunt probleme disciplinare, exarhul mănăstirilor este cel care construiește rechizitoriul pentru judecata care

urmează să se facă pentru cazurile de abateri de la viața monahală care apar.

Ascultarea aceasta presupune foarte mult teren. Noi avem în eparhie 32 de mănăstiri și aproximativ 300 de călugări.

– Câți, dintre acești călugări, au studii superioare?

– Cam o treime, deci în jur de 100 de călugări au studii superioare, în diverse domenii – cu precădere teologia, bărbății, monahii, pentru că ei sunt și preoți și atunci sunt necesare studiile teologice. Dar și femeile, călugărițele, au studii superioare – medicină, arhitectură, filologie, unele au și două facultăți...

– Presupun că și întrebările pe care le pune astăzi un credincios, un pelerin care vine la mănăstire, sunt mult mai complexe decât acum zece ani.

– Așa este. Într-o mănăstire, însă, este un călugăr, doar, care are această ascultare, să stea de vorbă cu oamenii. Nu orice călugăr trebuie să stea de vorbă cu credincioșii. N-are voie! Are voie doar să-i direcționeze spre persoana care este rânduită pentru această ascultare.

– E mai greu să fii călugăr în lume decât departe de lume?

– Zic părinții că un călugăr în lume e ca peștele pe uscat.

– Care e partea cea mai frumoasă a vieții monahale, bucuria cea mai mare?

– Faptul că trăiești în preajma lui Dumnezeu cred că este cel mai minunat lucru.

– I-ați simțit... mâna, atingerea?

– Dacă am ajuns la vârsta asta, să zicem la vârsta duhovnicească, în sensul că am în urmă peste 25 de ani de mănăstire, de viață monahală, mă gândesc că fără mâna Lui ocrotitoare n-aș fi reușit, mai ales în lumea și vremurile pe care le trăim. Și când te simți casnic al lui Dumnezeu, nu mai ai nici o grijă și ești în siguranță, iar dragostea și fericirea sunt experimentate la cote foarte înalte.

Breviter

A muri ca să-nțelegi

Aurel Sasu

În începutul anului 1979, Daniel Turcea, „poetul mai mult decât religios” (Valeriu Anania), bolnav de leucemie, își trăia ultimele luni de viață într-un salon de la Spitalul Alexandru Sahia din București. Într-o zi, a venit la patul lui, „pe coate și genunchi”, din altă parte a clădirii, o tânără paralizată (avea scleroză în plăci). Făcuse drumul acela chinuit să vadă legenda vie a tânărului care-și purta cu seninătate și blândețe crucea grea a propriei sale suferinți. O chema Diettle. Era fiica unor sași din Brașov plecați în Germania. Îi aducea poetului în dar o Biblie protestantă.

El o privește cu dragoste și recunoștință, dar îi explică, admirându-i gestul, că singura lui carte de rugăciune și de lectură duhovnicească este Biblia ortodoxă. Și, observând-o abătută, confuză, deprimată, căzută în deznădejde, căutând alinare în cuvântul celuilalt, exasperată să afle adevărul pe care nu-l aflase, îi vorbește despre Întrupare, despre cele șapte Taine, despre Duhul Sfânt, despre moartea și Învierea Mântuitorului Hristos. Diettle îl ascultă, amestecându-i vorbele în lacrimi. Apoi, lăsând să i se citească pe față aurora fericirii, îi șoptește celui care o privea hotărârea: Cred și eu în credința ta! Surorile au urcat-o în cărucior și au dus-o în salonul de unde plecase.

Daniel îi povestește întâmplarea părintelui Sofian Boghiu de la Mănăstirea Cernica. Și, iată că, într-o zi, ca o minune, Diettle face drumul într-acolo pe picioarele ei și se spovedește pentru întâia oară în viață. Următorul pas al poetului a fost să-l sune pe marele duhovnic Arsenie Papacioc, omul blândețelor, de la care a învățat să iubească suferința pentru ceilalți. Încheierea acestei extraordinare povești este că doi tineri pe moarte fac, împreună, un drum la Techirghiol, la Mănăstirea „Sf. Maria”, unde Diettle este botezată în credința ortodoxă, cu numele de Anastasia. O poezie din volumul *Epifania* (1979) va purta chiar acest titlu: „Blândețea candelii îi arde/ în inima ce nu mai știe/ nimic asemenea, în iubire, pe pământ// știu, vom muri/ dar câtă splendoare”. După botez, ea pleacă în Germania. La câteva luni, Daniel se stinge din viață. Diettle se întoarce în România cu gândul să rămână, pentru totdeauna, la Mănăstirea „Pasărea”. Dar, Domnul a vrut altfel: a luat-o, în scurt timp, și pe ea în odihna Lui. Pomenirea ei în veac s-a făcut după rânduiala ortodoxă la Mănăstirea din Techirghiol. Acesta este basmul relatat, în volumul *Vreme în veșnicie* (2013) de Lucia Turcea, poate cel mai pur și mai frumos din câte s-au scris despre două suflete, prinse în „viscolul năpraznic al iubirii”, care au făcut cer din pământul inimii și flacără vie din trupurile atât de ușor îngenuncheate. Cât de bogată este, uneori, pentru omul lăuntric, sărăcia gândurilor sale.

¹ Acest interviu a apărut și în ziarul *Făclia* de Cluj, 26-27 iunie 2017.

Mitropolitul Antonie de Suroj și aventura credinței

Protos. Benedict Vesa

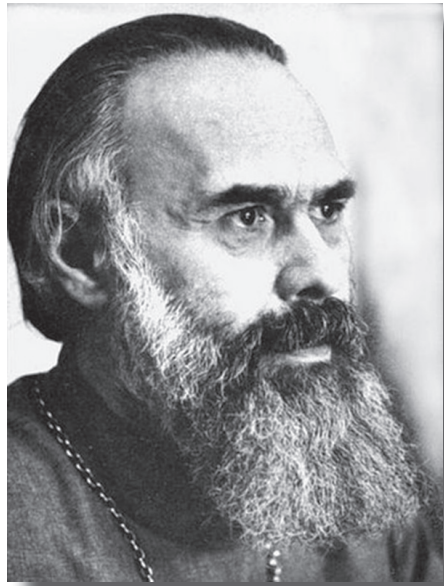
Lentru Mitropolitul Antonie de Suroj (Bloom), credința și îndoiala sunt tovarășe de drum. Și acest lucru îl argumentează pornind de la ideea că itinerariul credinței este o aventură, care, în mod obligatoriu, presupune surprize, necunoscute, bariere, căutări sau deznădejdi. Credința nu este statică și nici nu conduce, pur și simplu, la certitudini, ci la un adevăr, deși obiectiv în sine, totuși personal, verificat și validat în experiența individuală. Acesta afirmă: „Atitudinea față de viață, constituția lăuntrică pe care o numim credință, adică încrederea ziditoare și echilibrul ce conțin deopotrivă și mister, și îndoială, este, după mine, una dintre cele mai mari bucurii în viața fiecăruia... Acolo unde domeniul credinței este plin de îndoială, unde însuși omul este pus sub semnul întrebării împreună cu credința sa, tot acolo un izvor al bucuriei îl găsim în speranță, în savurarea, în anticiparea îndrăzneală a faptului că bezna va fi totuși străfulgerată de lumină, că haosul va lua forma armoniei, că absurdul va căpăta sens. Prin această atitudine dinamică, cel care purcede să caute, care începe să găsească, simte că trăiește; descoperă că trece din moarte la viață; și devine viu nu doar în activitatea și manifestările sale, ci viu până la rădăcina ființării sale, având conștiința faptului că viața izvorăște în el nestăvilit, torențial; această puternică, profundă viață descoperită înăuntrul nostru cuprinde în sine un întreg univers; și omul, și toate celelalte, de la microscopic la neînchipuit de mare”¹.

Mitropolitul Antonie de Suroj (Andrei Borisovici Bloom) se naște în ziua de 19 iunie 1914 la Lausanne, în familia unui diplomat rus. Copilăria sa nu este una obișnuită și liniștită, întrucât se plasează în contextul nesiguranței familiilor de emigranți ruși din perioada Revoluției Bolșevice. Primii ani ai acestei perioade îi petrece în Persia, iar, după o scurtă perioadă, familia sa ajunge la Paris, unde viitorul mitropolit își urmează studiile. Absolvă facultățile de Biologie și Medicină la Sorbona și doctoratul în Medicină la Universitatea din Paris. După acest timp de pregătire academică, în anul 1939 pleacă pe front, drept chirurg în armata franceză, făcând parte din gruparea antifascistă. În anul 1943, în ascuns, este tuns în monahism, primind numele de Antonie. Continuă să lucreze ca medic pentru Rezistența franceză în timpul ocupației germane până în anul 1948, când este hirotonit preot și trimis să slujească ca și capelan al Frăției Sfântului Alban și Serghie din Anglia. Doi ani mai târziu este numit preot paroh al parohiei patriarhale din Londra. În anul 1957 este hirotonit episcop, iar cinci ani mai târziu ridicat la rangul de arhiepiscop în Biserica Ortodoxă Rusă din Marea Britaniei și Irlanda (Episcopia de Suroj). În 1963 este numit exarh al Patriarhiei Moscovei în Europa Occidentală, iar peste trei ani este ridicat la rangul de mitropolit. Din dorința de a se dedica tot mai mult de nevoilor pastorale ale credincioșilor săi, care erau tot mai numeroase, se retrage din funcția de exarh în anul 1974.

Devine Doctor Honoris Causa la mai multe universități, dintre care se remarcă cea din Aberdeen, „pentru propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu și reînnoirea vieții spirituale a țării”. Lucrările sale, toate născute într-un context pastoral bine precizat, au fost publicate mai întâi în limba engleză, iar apoi traduse în numeroase limbi străine, dintre care și limba română, devenind o personalitate spirituală foarte bine cunoscută și în spațiul românesc. Trece la Domnul în ziua de 4 august 2003, după o viață dăruită lui Hristos și credincioșilor săi, și este înmormântat în cimitirul Brompton din Londra.

Perspectiva dinamică și curajoasă pe care o propune în descrierea credinței este generată de propria sa experiență. Pentru că există un moment în viața sa de „început” al credinței în „interiorul” credinței moștenite. Există o indiferență, există o

luptă, există o neliniște, care îl aduc în proximitatea lui Dumnezeu, de unde nimeni nu mai „scapă cu viață”. Sau, mai degrabă, ajunge acolo unde ceea ce părea viață moare în detrimentul unei alte vieți, de data aceasta „vii”, care te vrea pentru sine totalmente. O conferință a părintelui Serghei Bulgakov, deși teologică, totuși de tip pietist, „aproape ademenitoare”, „ca pentru copii”, din perspectiva tânărului André, prin efect invers, altfel decât prin uimire și seducție, îl provoacă pe acesta la lectura Scripturii, mai ales din curiozitate și ca efect al indignării. Începe cu Evanghelia după Marcu, adresată tinerilor „impulsivi și cinici” ai Romei, asemenea lui și tinerilor contemporani lui. Textul devine context, conducând la o Prezență mai reală decât viața însăși: „În timp ce citeam, înainte de a ajunge la începutul celui de-al treilea capitol, am simțit brusc că de partea cealaltă a mesei era o Prezență. Această senzație era o atât de șocantă încât a trebuit să mă opresc din lectură și să privesc în sus. Am privit mult timp. Nu vedeam nimic, nu auzeam nimic, nu percepeam nimic prin simțuri. Dar chiar și atunci când am privit drept în fața mea către locul unde nu se afla nimeni în chip văzut, trăiam deplin sentimentul că Hristos se afla de față, negreșit”². De aici viața își primește un anumit curs – Hristos se pogoară în iadul interior și se prezintă pe Sine drept Cel Care iubește și îl respectă atât de mult pe om, cu tot ceea ce este el. De acum încolo viața sa devine una cu a întregii lumi. De aceea și preocuparea sa avea în vedere întâlnirea personală a oamenilor cu El, Cel care iubește atât de mult întreaga lume. „Nebunia” întâlnirii cu Domnul a fost motorul întregii sale vieți. De aici și darul, râvna și spontaneitatea propovăduirii.

Întrebarea și îndoiala fac, de acum, parte din itinerariul credinței. Altfel ideile, tradiția sau chiar Teologia pot să devină bariere în fața cunoașterii Dumnezeului Celui Viu. Punctul de plecare a acestei aventuri este acesta: „Trebuie să avem onestitatea și cetezanța de a pune mereu totul sub semnul întrebării, toate punctele noastre de vedere, tot ceea ce am descoperit în viață, în numele căutării a ceea ce există cu adevărat, și nu al aflării liniștii și certitudinii”. Altfel, mintea omului își creează idoli, imagini copilărești sau mai elaborate, dar care toate sunt foarte departe de Cine este Dumnezeu Cel Adevărat și Viu. În acest context, credința – „constituția lăuntrică, încrederea ziditoare” – presupune atât misterul, cât și îndoiala, și aduce cu sine bucurie și dinamismul vieții. Este soluția împotriva echilibrului mort și placidității, specifice omului firesc, comod și indiferent, și presupune îndrăzneala și iscusința, care depășesc frica și ramolirea. La capăt se găsește viața, care curge torențial și care te așează față în față cu realitatea – pe de-o parte frumusețea interioară a omului și a lumii, dar, pe de altă parte, și haosul în care se găsește acum. Aici este momentul identificării „sensului”, care schimbă optica, și nu doar parțial, ci complet.

Această credință are în sâmbure experiența, pe care Mitropolitul Antonie o descrie generos drept: „suma tuturor trăirilor noastre ce se referă la un anumit subiect pe care-l numim Dumnezeu. Pot fi clipele unei iluminări în rugăciune; momentele în care lumea din jur ni se pare preschimbată; momentele în care absurdul este străbătut de sens și capătă grație. În experiența creștină acesta poate fi momentul împărtășirii cu Sfintele Taine, când omul simte într-un chip inexplicabil, nepătruns, că a contactat o realitate despre care nu știa nimic. Nu este neapărat o experiență cutremurătoare, intensă. Poate fi și una ce decurge lent, ce se conturează încet, liniștit, profund”³.

Iar trecerea de la credință la experiență se face mai ales prin lucrarea rugăciunii: „În momentul rugăciunii adânci omul se desprinde de conștiința a tot ce este pământesc, încetează chiar să se conștientizeze pe sine și trăiește doar o cucernică frică, dragoste, închinare, bucurie, triumful întâlnirii cu Dumnezeu, Care îi străbate întreaga conștiință, toate trăirile, tot trupul”⁴.

Drumul până aici nu este liniar și nici simplu, ci sinuos, și presupune opreliști, îndoieli, căderi, dar și vioiciune, râvnă, neliniști și, mai ales, dor de Cel care este împlinirea a tot ceea ce este omul. Credința ca și aventură pare să ne ferească de prelungirea experienței idolești, serbede și triste, „a unui Dumnezeu mort”, și să ne conducă la experiența Dumnezeului Celui Adevărat și Viu, Viață și de viață făcător, și astfel „cel care purcede să caute, care începe să găsească, simte că trăiește; descoperă că trece din moarte la viață; și devine viu... până la rădăcina ființării sale, având conștiința faptului că viața izvorăște în el nestăvilit”⁵.

² „Acest om sfânt”. Impresii despre Mitropolitul Antonie, Oradea, Theosis, 2017, p. 80-81.

³ Despre credință și îndoială, p. 44.

⁴ Despre credință și îndoială, p. 47.

⁵ Despre credință și îndoială, p. 38-39.

Un gest de suflet

Ierom. Maxim Morariu

u devenit parcă tot mai rare astăzi gesturile frumoase, din suflet, care sedimentează dragostea între oameni, mângâie sau încurajează pe cel aflat în suferință. De ce? Poate pentru că nu sunt nici rentabile, nici încurajate sau mediatizate. Apropos de ultimul aspect, un prieten din presă îmi spunea la un moment dat că faptul că un câine mușcă un om e o informație în vreme ce, dacă reversul s-ar întâmpla, s-ar constitui într-o știre.

Nu știu, ce-i drept, dacă e o știre sau nu ceea ce vreau să vă spun aici, dar știu că e un fapt frumos, ce merită cel puțin prezentat. Cine știe, poate citind despre el, și alții se vor simți motivați să întreprindă inițiative similare.

Între 25-30 august 2017, copiii cu cele mai bune rezultate la învățătură din localitatea Salva, au beneficiat de o frumoasă tabără la mare. Una specială și prin faptul de a fi fost oferită de Biserică. Astfel, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Teodosie al Tomisului, pă-

rintele Marinel Pădure de la Parohia Sfântul Nectarie din Constanța, a avut o frumoasă inițiativă, care s-a materializat cum nu se poate mai frumos. Cei 15 copii olimpici din localitatea Salva, județul Bistrița-Năsăud, toți ortodocși, au fost primiți, prin grija doamnei Elena Păruș, ctitora bisericii mai-sus pomenite, la Eforie Nord, unde au petrecut zile frumoase, s-au jucat, au luat contact cu Marea Neagră (cei mai mulți dintre ei fiind pentru prima dată acolo, fapt ce explică surpriza și entuziasmul copiilor), și, prin grija părintelui Marinel, au avut parte de un program aparte, constând în vizite la cele mai importante obiective culturale și spirituale locale. Pentru ei, locuri precum Catedrala Arhiepiscopală din Constanța, Cazinoul, statuia lui Ovidiu, Peștera Sfântului Apostol Andrei, mănăstirea Derwent, cea de la Poarta Albă, sau monumentul de la Adamclisi, nu mai sunt doar locuri despre care au învățat din manualele de istorie, ci și subiecte despre care probabil, unii dintre ei, vor vorbi cu entuziasm nepoților.

Ca unul care, într-un fel am intermediat această inițiativă și, ca sălăuan, m-am bucurat de implementarea ei, nu pot decât să aduc calde mulțumiri tuturor celor care, într-un fel sau altul, au pus umărul la reușita ei. Dumnezeu să le răsplătească jertfa, să le mențină râvna și să le dea spor în toate activitățile, iar copiilor, să le mențină râvna pentru școală și studiu, și să-i determine să progreseze tot mai mult în cele ale studiului!

¹ Despre credință și îndoială, București, Cathisma, 2007, p. 37-39.

Bucuria creștină

Mircea Gelu Buta

Există mulți oameni astăzi, îndeosebi tineri, care se interesează de tehnici spirituale: yoga, zen, meditație transcendențială... Fenomenul se face resimțit și la noi. Acești oameni sunt în căutarea unui confort lăuntric, a unui echilibru sufletesc pe care lumea pare că l-a pierdut sau are nostalgia lui. Există însă o deosebire radicală între aceste tehnici și viața creștină. Primele țin mai degrabă de domeniul cunoașterii decât de acela al trăirii. Creștinismul nu este o doctrină, o „gnoză”, ci o cale, o soluție de viață. El implică jertfirea și renunțarea, asumarea deschisă a suferinței, dar acordă locul cuvenit bucuriei. Una specifică, interiorizată, preferând intelectului - sensibilitatea, inima.

S-a vorbit mult despre particula *întru*, mai ales de către Constantin Noica. El a văzut în această prepoziție un specific ontologic românesc. A fi *întru* este însă o trăsătură creștină, palpabilă și azi în Ortodoxie, unde persoana, omul concret, are întâietate asupra conceptului de ființă. Prepoziția *întru* se află la ea acasă în limbajul bisericesc. De acolo și provine. A fi *întru* nu înseamnă „devenire”, ci a fi în interior, a fi părtaș, solidar cu realitatea pe care o desemnează. A trăi *întru* înseamnă a împărtăși starea cuiva: mă bucur de bucuria dumitale ori sufăr pentru că ești năpăstuit sau încercat. Mă bucur de bucuria ta ca și cum ar fi a mea proprie. Și e bine să ne reamintim că această atitudine caracteriza lumea noastră românească, astăzi, când împlinirea altuia devine mai degrabă prilej de frustrare sau pizmă.

Bucuria e dezinteresată, interiorizată și „gratuită”. Bucuria e pură și nu are nimic dintr-o reușită de pe urma căreia îți frece mâinile; nici nu o vrei trâmbitată. De aceea, bucuria adevărată face casă bună cu discreția. Își este sieși suficientă.

Unii cred că starea de bucurie se poate dobândi printr-o tehnică, într-o manieră similară cu învățarea unei limbi străine sau conducerea automobilului. Atitudinea aceasta e însă magică. Bucuria este și harismă; dar. Din punct de vedere creștin, Izvorul ei este una dintre Persoanele Sfintei Treimi: Sfântul Duh. Iar mângâierile spirituale nu sunt o retribuție a faptelor noastre bune, ci a unei inimi, a unei simțiri, dacă nu foarte curate, măcar smerită și cumsecade. Inima, simțirea, sensibilitatea noastră trebuie însă pregătite pentru a putea primi bucuria. De aceea rugăciunea îi este înainte-mergătoare. Numai în acest sens s-ar putea vorbi de o „tehnică spirituală”: pentru a fi pe măsura unui limbaj convențional și sărăcit, propriu timpurilor noastre. Ba chiar impropriu.

Când cineva i-a cerut Sfântului Serafim de Sarov să-i explice în ce constă prezența Sfântului Duh în om, starețul i-a povestit experiența unui ucenic, descris de acesta ca de o „negrăită dulceț”, de o „nemărginită bucurie” și de-o „extraordinară duioșie”.

*
* *

Păcatul orgoliului sau al mândriei i-a pierdut pe pro-părinții noștri, pe Adam și Eva, îndepărtându-i de Dumnezeu, dar același păcat i-a pierdut și pe îngerii răzvrățiți, în frunte cu Lucifer. Pentru că Dumnezeu este nu numai Creatorul omului și al Cosmosului – al celor văzute –, ci și al lumii nemateriale, nevăzute, dar care constituie tot o realitate. Din ea fac parte îngerii, entități spirituale, iar o parte din aceștia s-au răzvrătit împotriva Domnului, vrând să fie ca El. La fel cum, pe alt plan, au vrut să fie Adam și Eva. Atât omul, cât și îngerii au fost înzestrați cu libertatea alegerii. Greșeala adamică a avut șansa răscumpărării prin Întruparea și Învierea lui Hristos, care a deschis porțile Iadului și ne-a arătat Ca-

lea mântuirii și a restaurării omului după ce El și-a asumat firea omenească și S-a jertfit pentru noi. Prin kenoză, Hristos ne-a arătat și antidotul păcatului pierzător: acesta e *smerenia*, cu derivatele sale, modestia, smerita cugetare, dreapta socotință, măsura...

Smerenia este o formă de mărturisire a credinței, care începe cu asumarea condiției de fiu al lui Dumnezeu; de creatură care își iubește părintele și-i respectă poruncile. Pentru că iubirea de semeni e tot o formă a iubirii de Dumnezeu. Smerenia este o componentă a credinței și a dragostei. A iubi e tocmai contrariul mândriei, al trufiei, al primatului, așa cum o arată celebra pericopă paulină din Epistola către Corinteni. Trebuie să-L iubesc pe Dumnezeu mai mult decât orice, iar pe semen ca pe mine însumi.

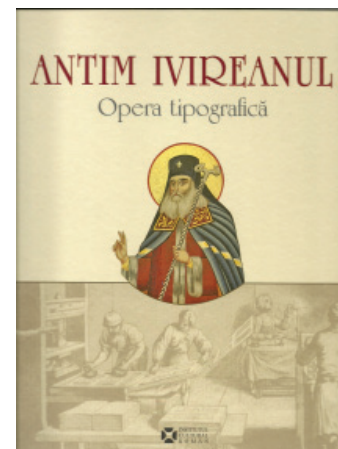
Iubirea se opune întâietății, primatului vanitos și nenumăratelor manifestări ale orgoliului. De aceea un demon a ispitit un suflet cu aceste cuvinte: „Îmi place că ești ambițios. Și toți ambițioșii sunt oamenii mei”. Omul respectiv a respins însă seducția malefică prin modestie. Și suntem ispitiți la orice pas. În cugetul nostru, în fapte, în atitudini. Pentru că lumea e plină de capcane și păcatele sau căderile noastre sunt, în cele din urmă, nuanțe din vasta paletă a orgoliului. Care poate lua înfățișări anevoie de identificat: de la refuzul de a ceda un loc în autobuz până la ideea de salvator al unei națiuni sau chiar al planetei. Mândria, ca și slava deșartă, cum numesc Sfinții Părinți vanitatea, apare ambalată insidios, în cele mai bune intenții, cum s-a întâmplat cu atâtea războaie, prigoniri în masă sau cum a fost cazul comunismului. Omul orgolios apare ca exponent al unor idealuri sau ca deținătorul unei chemări. În felul în care unii, ispitiți tot de diavol, se cred difuzoare ale unui mesaj divin sau vizionari harismatici.

În anii '80 apăruse în mediile culturale românești o teorie, încurajată de stăpânirea de atunci, care se numea *protocronism* și care pretindea că, în anumite planuri, o serie de autori români ar fi anticipat ori devansat curente sau mișcări de idei din cultura universală. În asemenea măsură încât Cantemir i-ar fi luat-o înainte lui Voltaire, iar Eminescu ar fi schițat, *avant la lettre*, fundamente ale unor teorii economice. Lăsând la o parte genericul de *protocronism*, inventat de un profesor universitar care nu știa că *protocronia* în grecește înseamnă prima zi din an și, în consecință, toți cei ce s-au născut de Sfântul Vasile sunt implicit *protocroniști*, teoria respectivă, izvorâtă dintr-un complex, se întemeia pe ideea de primat, atât de străină Ortodoxiei. Din aceeași familie de complexe orgolioase cred că fac parte și bănelile unor vizionari care pretindeau că România va deveni un *axis mundi* și că o mișcare spirituală plecată de aici va salva lumea...

Pomenitele forme de orgoliu exacerbate contravin nu numai smereniei creștine, ci și teologiei ortodoxe, întrucât un singur popor, în decursul istoriei, a fost mandatat de Dumnezeu și investit să comunice oamenilor mesajul divin.

Orgoliile, individuale sau naționale, se plătesc scump. Într-o carte intitulată *Problema rusă la sfârșitul secolului al XX-lea*, Soljenițin afirmă că tragediile trăite de Rusia ultimelor trei secole sunt consecința orgoliului și a expansionismului ei. Pentru a se regăsi pe sine, mai spune acolo Soljenițin, care este un scriitor creștin, Rusia trebuie să se reculeagă și să se retragă între hotarele ei firești, să nu își mai anexeze, ca într-o captivitate babilonică, țări și popoare.

Menirea omului creat de Dumnezeu după chipul și asemănarea Sa nu o reprezintă supremația, ridicarea orgolioasă asupra altuia, dorul ahotnic de triumf și performanță. Ni s-ar putea răspunde că aceste trăsături aparțin lumii în care trăim. Este adevărat, dar ele definesc o lume secularizată, necreștină și de aceea în mare căutare și suferință. Însă menirea omului nu este să domine și să primeze, ci să se bucure de existența în care Dumnezeu l-a adus de la neiființă. „Dacă vei cugeta smerit despre tine, vei găsi odihnă oriunde vei fi”, a spus un ascet din vechime. Or, în orgoliu și vanitate nu găsim decât răsuflarea și șoapta Satanei, nicidecum răgaz și bucurie de-a trăi. Iar, pe de altă parte, cele mai sfruntate manifestări de orgoliu sfârșesc tragicomic. De aceea Marcu Ascetel avertiza: „Când vezi vreun gând că-ți pregătește slava omenească, fii sigur că-ți pregătește rușinea”.

Arhim. POLICARP CHIȚULESCU (COORD.), *Antim Ivireanul. Opera tipografică*, Editura Institutului Cultural Român, București, 2016, 215 p.

ANUL 2016, dedicat memoriei tricentenare a martiriului Sfântului mitropolit Antim Ivireanul, a fost unul deosebit de bogat în evenimente culturale, academice și liturgice, organizate în proporție covârșitoare la

inițiativa și cu efortul diferitelor organisme eclesiale – eparhiale și de învățământ teologic – din cadrul Bisericii Ortodoxe Române. Între roadele bogate ale simpozioanelor, conferințelor și ale dezbaterilor academice derulate pe întregul cuprins al țării se numără o serie întreagă de volume, colective sau de autor unic, de valori și dimensiuni diferite care pun în relief viața și opera – cărturărească, tipografică, gospodărească și edilitară – a marelui mitropolit de origine georgiană. Între lucrările publicate, volumul pe care-l supun acum atenției se distinge atât prin seriozitatea și meticulozitatea abordării științifice, cât și prin haina editorială impecabilă, de o calitate tipografică care-l singularizează în bibliografia antimiană a anului comemorativ 2016.

Volumul descrie, restituie și accesibilizează în chip complet, fidel, unitar și cronologic opera tipografică a mitropolitului Antim Ivireanul avându-i drept autori pe cinci distinși cercetători și cercetătoare (Arhim. Policarp Chițulescu; Doru Bădără; Ion Marian Croitoru; Gabriela Dumitrescu; Ioana Feodorov) ce s-au remarcat pe terenul studierii bibliografiei românești vechi și a literaturii teologice medievale și premoderne publicate pe teritoriul Țărilor Române. Cartea constituie în acest fel rezultatul unui travaliu de cercetare care garantează profesionalismul abordărilor țesute nu numai pe stăpânirea exhaustivă a bibliografiei temei, ci și pe cunoașterea limbilor epocii antimiene – româna, greaca, slavona și araba – fără de care realizarea unui asemenea proiect nu ar fi fost posibilă.

Volumul se deschide cu o notă a autorilor, o listă de abrevieri și un studiu introductiv dens intitulat „Antim Ivireanul și tiparul” în cuprinsul căruia cititorul este familiarizat cu epoca istorică dintre cumpăna secolelor XVII-XVIII, cu situația politică internă și internațională a Țărilor Române, cu statutul Ortodoxiei în sud-estul Europei și în Principatele dunărene, cu parcursul biografic al lui Antim și, desigur, cu lucrările publicate de monahul și ierarhul georgian după așezarea sa în Țara Românească la Mănăstirea Snagov, la Episcopia Râmnicului și la cărma Mitropoliei Ungrovlahiei de la Târgoviște și de la București. După această descriere generală, autorii au purces la realizarea descrierii „complete și fidele” a activității tipografice antimiene desfășurate în funcție de centrele urbane și monastice prin care Ivireanul s-a perindat în cursul celor 25 de ani petrecuți în Țările Române. Pe lângă cele 41 de cărți imprimare personal de Antim (26 în limba greacă; 8 în limba română; 3 în limbile română și slavonă; 2 în limbile arabă și greacă; una în limba slavonă și o alta în limbile greacă și română) – dintre care 12 pe cheltuiala proprie – în teacurile tipografiilor aflate sub conducerea sa, autorii descriu alte 28 de publicații care au văzut lumina tiparului prin purtarea sa de grijă și sub coordonarea ucenicilor săi. Descrierile celor 69 de publicații antimiene iau forma unor medalioane structurate pe șapte capitole în funcție de locul tiparului (București, Snagov, Râmnic și Târgoviște), fiecare titlu prezentat fiind însoțit de o reproducere facsimilă color a foi de titlu și a paginilor reprezentative ale cărților evocate.

Pentru prima oară cititorul român, specialist sau pasionat de cultura veche românească, are acum ocazia prin răsfoirea acestui volum deosebit să se familiarizeze cu opera tipografică admirabilă a mitropolitului martir Antim Ivireanul, ipostaziat în paginile acestei cărți ca tipograf, ctitor de tipografii, editor, donator de carte, gravor, miniaturist, caligraf, pictor, sculptor, brodeur, arhitect, traducător, prefațator, scriitor, predicator, poliglot, teolog fin și bun cunoscător al rânduieților bisericești, înfocat susținător al luptei antiotomane și ca apărător al credinței ortodoxe. Toate aceste calități, toți acești talanți care au rodit în viața sa personală și în cea bisericească la nivel panortodox îl ilustrează pe Sfântul mitropolit Antim Ivireanul drept un model peren demn de urmat, dar imposibil de egalat, care strălucește în ceața sfinților și poate fi așezat fără îndoială în galeria marilor dascăli și ierarhi ai Bisericii lui Hristos.

Mircea-Gheorghe Abrudan

Liturghia sub lupă

Ierom. Maxim Morariu

Spațiul ortodox a dat mari teologi și opere valoare pentru toate domeniile ce compun spectrul larg al teologiei. Cu toate acestea, există și situații când, oameni aparținând altor confesiuni, au oferit lucrări interesante despre patrimoniul nostru confesional, aducând o mărturie suplimentară cu privire la valoarea acestuia.

Un astfel de teolog este și iezuitul Juan Mateos (1917-2003), născut la Ceuta în Africa Spaniolă, care a fost, vreme de mai mulți ani, profesor la Institutul Pontifical Oriental și editorul unor periodice prețioase, și a lăsat mai multe contribuții prețioase în domeniul investigațiilor legate de cult, unele dintre ele fiind traduse și în limba română (este vorba despre: *Celebrarea Cuvântului în Liturghia Bizantină*, trad. Cezar Login, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2007, și *Utrenia bizantină*, trad. Cezar Login, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2009). Reeditarea celei dintâi dintre ele în acest spațiu, relevă importanța lucrării (fapt sesizat și de către Înaltpreasfințitul Părinte Laurențiu în recenzia pe care i-a dedicat-o în *Telegraful Român*; a se vedea: Laurențiu Streza, „Teologie și spiritualitate ortodoxă”, în *Telegraful Român*, nr. 9-12 (2009), p. 8), arătând totodată receptarea de care s-a bucurat în acest spațiu.

Prin eforturile domului Cezar Login, cunoscut peisajului teologic și nu numai, prin traduceri și editări ale unor volume prețioase din sfera liturgicii, eticii creștine, sau a altor domenii conexe (precum: John Breck, *Dorul de Dumnezeu – meditații ortodoxe despre Biblie, etică și liturghie*, trad. Cezar Login, ediția a II-a, col. „Caietele Saint-Serge”, Editura Patmos, Cluj-Napoca, 2009; Tristram H. Engelhardt jr., *Fundamentele bioeticii creștine – perspectiva ortodoxă*, trad. Mihail Neamțu, Ioan Ică jr., Cezar Login, Sebastian Moldovan, col. „Philosophia Christiana”, Editura Deisis, Sibiu, 2005, Florian Geomolean, *Manual de tipic bisericesc ortodox*, ediția a II-a, ed. Dorel Man, Cezar Login, col. „Liturgica”, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2010, sau Nicolas Lossky, *Teologia muzicii liturgice – o perspectivă ortodoxă*, ed. Vasile Stanciu, Cezar Login, col. „Liturgica”, vol. 13, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2013), cititorii au de-a face, și de această dată, cu un volum, prețios ca informație și elegant ca aspect, întocmit după toate normele științifice în vigoare.

Lucrarea se deschide cu un cuvânt al editorului (pp. 9-12), în care acesta vorbește despre colecția „Liturgica”, din care și ea face parte, importanța și ecourile acesteia, la șapte ani de la inaugurare, și de o notă ce conține cu precădere lămuriri de natură formal-tehnică (pp. 13-14). Apoi, sub titlul „Descoperind chemarea lui Isus – Juan Jose Mateos Alvarez – 15 ianuarie 1917 - 23 septembrie 2003 (pp. 15-37), părintele Robert Taft, și el un cunoscut liturgist din spațiul apusean, și discipol al autorului, evocă biografia scriitorului, insistând asupra întâlnirii cu acesta, a modului în care a reușit dânsul să îi schimbe viața, dar și asupra operei pe care o lasă posterității, și a valorii ei științifice. Tot lui i se datorează și următoarea subunitate tematică (pp. 38-50), ce conține o inventariere a publicațiilor autorului. Simpla trecere în revistă a lor relevă un om cu multiple preocupări de cercetare, care a scris și publicat texte valoaase dedicate unor aspecte fundamentale ale domeniului său de investigație, în prestigioase periodice din spațiul francez, italian, german, spaniol și african, beneficiind de o bună receptare și diseminare a ideilor și fiind un adevărat creator de școală la Institutul Pontifical și în cadrul celorlalte instituții teologice cu care a colaborat. Apoi, biografia lui este completată de lista

tezelor de doctorat pe care le-a coordonat (p. 51), care întărește afirmația anterioară cu privire la statutul său de formator, și de o listă a abrevierilor (pp. 52-54), altminteri necesară în cadrul unei cercetări în care aparatul critic este unul foarte dens, abundând în referințe bibliografice.

Acestea sunt succedate de lucrarea propriuzisă, segmentată în șapte subunități tematice mari, și multe alte subcapitole, în cadrul cărora, comparând manuscrise, analizând texte patristice sau lecturând în paralel variante ale mai multor lexicoane, părintele Mateos desfășoară o adevărată muncă de arheolog în spațiul liturgicii, încercând să reconstituie versiunea primară a unor texte, să vadă cum și de ce s-au metamorfozat anumite rânduieli, să pătrundă dincolo de aspectul estetic al textelor, și să explice principalele elemente ale primei părți a Liturghiei. Întrucât, amplul său periplu explicativ se rezumă doar la prima parte a slujbei avute în vedere, titlul lucrării este unul cât se poate de bine ales.

istoricului ei, iar cel de-al doilea analizează forma pe care a luat-o ea, conținând totuși și o părere personală cu privire la semnificația ei:

„Formularul ecteniilor mici cuprinde invitația inițială și ultimele două cereri ale ecteniei mari. Adesea, cum s-a întâmplat și aici, se adaugă și paragraful: *Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântate, slăvita, Stăpâna noastră...*; acest adaos nu este întâlnit la ecteniile mici care însoțesc rugăciunile credincioșilor. În secolul al X-lea nu cuprinde nici o indicație. Unele documente numesc „eirenica” [ectenă păcii] și ectenia mică.

În opinia noastră, ectenia mică nu este altceva decât o dezvoltare a invitației diaconale *Să ne rugăm (oremus)* dinaintea unei rugăciuni. Știm că invitația *să ne rugăm*, care precede rugăciunile romane în ritul bizantin, de obicei, cuprinde nu doar un singur cuvânt: *Să ne rugăm*, ci formula: *Domnului să ne rugăm*. Această formulă simplă, cu răspuns (*Kirie eleison = Doamne, miluiește*), sau fără răspuns din partea poporului, în alte rânduieli liturgice, este adesea urmată de o rugăciune a preotului, doar că în aceste situații, rugăciunea este rostită cu voce tare; în Liturghie, aceasta se poate observa în cazul rugăciunii amvonului (pp. 83-84).

Dimensiunea explicativă a lucrării nu scade din valoarea lucrării, așa cum ar putea fi tentați unii cititori să creadă. Dimpotrivă, efortul autorului de a pătrunde până în cele mai mici amănunte ale rânduielii și de a înțelege evoluția structurii lui, arată seriozitatea demersului său, și dorința de a oferi o abordare cât mai aproape de exhaustivitate, fapt destul de dificil, dacă avem în vedere abundența de surse și cercetări, adesea cu rezultate de-a dreptul contradictorii, dedicate Liturghiei sau anumitor pasaje ale acesteia.

În parte finală, lucrarea este de asemenea înzestrată cu o bogată anexă (pp. 251-259), în cadrul căreia părintele Mateos are în vedere două probleme de traducere, una din rugăciunea punerii înainte a Liturghiei Sfântului Ioan Gură de Aur (pp. 251-257), și una din cea plecării capetelor (pp. 257-259). Bun cunoscător al limbilor izvoarelor, autorul pătrunde și acolo, prin intermediul investigației filologice, dincolo de aspectul aparent, elucidând anumite aspecte de teologie, lansând noi punți pentru viitoare cercetări, și argumentând din punct de vedere teologic și filologic, opinia sa.

În buna tradiție a edițiilor întocmite în mod serios și responsabil, domnul Cezar Login oferă apoi, în finalul volumului, un index al manuscriselor utilizate (pp. 260-261), util cu precădere specialiștilor care au nevoie de ghidaj în investigarea unui document anume, din ampla listă a celor pe care autorul le-a pomenit sau chiar analizat în paginile lucrării, și unul general (pp. 262-266), folositor nu doar celor care vor să se aplece asupra volumului pentru a se inspira în cercetare, ci și cititorului curios să afle mai multe informații în legătură cu un nume pomenit, sau o problemă supusă atenției.

Lucrarea părintelui Juan Mateos, dedicată *Liturghiei Cuvântului* din spațiul bizantin se constituie așadar, după cum am încercat să arătăm și noi, într-o valoroasă investigație, utilă atât spațiului istoriografic creștin, cât și celui filologic, liturgic, doctrinar sau moral, din pricina multiplelor conexiuni pe care autorul le stabilește în legătură cu aceste domenii, și a dinamicii problematicele investigate. Traducerea ei în limba română și reeditarea, în condiții tehnico-grafice de prim rang, reprezintă nu doar un eveniment editorial aparte, ci și o contribuție la teologia liturgică din acest spațiu. Prin intermediul ei, domnul Cezar Login oferă atât spațiului teologic, cât și cititorilor nespecialiști, un instrument prețios, de primă utilitate, ce poate fi folosit atât pentru cunoașterea în profunzime a ritului, istoriei și valențelor lui, cât și pentru descoperirea unor argumente la probleme ce frământă societatea în care trăim.

Juan Mateos

Celebrarea Cuvântului în Liturghia Bizantină

Juan Mateos, *Celebrarea Cuvântului în Liturghia Bizantină – studiu istoric, ediția a II-a, revăzută, prefață de Robert F. Taft, S. J., traducere și note de Cezar Login, col. „Liturgica”, vol. 1, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2015.*

Juan Mateos nu face o exegeză mistagocică fadă și fără o utilitate practică, așa cum s-ar putea aștepta un cititor obișnuit cu lectura unor volume care se doresc și ele a fi clasate în rândul textelor liturgice, ce au în centru tocmai acest lucru. Abordarea sa metodică, clar structurată și frumos argumentată, specifică tagmei iezuiților, din care făcea parte, îl plasează mai degrabă în rândul exegeților liturgicii și a celor care fac adevărate „săpături” în trecutul Bisericii, pentru a-i descoperi comorile și a le împărtăși altora, decât în rândul misticilor speculativi. Explicațiile lui sunt scurte și concise. În cadrul lor, concentrează în fraze dense aspecte filologice-teologice, oferind, precum într-un dicționar, explicații cu privire la geneza, evoluția cronologică, versiunile și importanța unui anumit aspect al structurii liturgice. Astfel, de exemplu, primul alineat al subcapitolului dedicat ecteniei mici se constituie într-o prezentare a

Agenda P.S. Vasile

August 2017

4 august: În timpul vizitei pastorale de la Mănăstirea Piatra Fântânele, participă la Sfânta Liturghie, oficiată de părintele duhovnic al mănăstirii Gavril Horț.

6 august: Cu ocazia sărbătorii „Schimbarea la Față a Domnului”, la Sfânta Liturghie este prezent în mijlocul credincioșilor de la Mănăstirea Mihai Vodă din Turda unde rostește efonise și binecuvântări. Tot în această zi, participă și la slujba privegerii oficiată în această mănăstire.

13 august: Este prezent în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh – Zorilor, din Cluj-Napoca, unde la Sfânta Liturghie rostește efonise și binecuvântări.

15 august: Cu ocazia sărbătorii „Adormirea Maicii Domnului”, este prezent în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor Cluj-Napoca, unde rostește efonise și binecuvântări.

20 august: Participă la Sfânta Liturghie în Capela Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca, unde rostește efonise și binecuvântări.

27 august: În Capela Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca, participă la Sfânta Liturghie.

A consemnat, pr. Călin Fecior

Activități ale Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca (august 2017)

În perioada 20-29 iulie 2017, la Mănăstirea „Sfânta Ana” Rohia, Mănăstirea Rohiița și Catedrala episcopală „Sf. Treime” din Baia Mare s-au desfășurat manifestările din cadrul Zilelor Culturale Nicolae Steinhardt, ediția a XIX-a. În cadrul acestora a avut loc vineri 28 iulie 2017, lansarea volumului *N. Steinhardt despre Eliade, Cioran, Ionescu și Noica* – îngrijit de Conf. Univ. Dr. Florian Roatiș, Editura Polirom, Iași, 2017. A participat și a luat cuvântul Pr. prof. univ. dr. Ștefan Iloaie.

Mănăstirea „Buna Vestire” de la Pătrângenii, județul Alba, a găzduit în perioada 1-15 august 2017 a douăsprezecea ediție a Simpozionului Național de Artă Sacră, organizată în colaborare cu Centrul de Creație și Cercetare Continuă „Sfântul Evanghelist Luca” al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca. Tema ediției din anul acesta a fost: *Îngerul din albastru văzut de artiști*.

Programul a inclus: excursii de documentare, ateliere (iconografie, manuscris miniat, picture de șevalet, fotografie artistică), seri duhovnicești, expoziții, precum și inaugurarea Muzeului de Artă Contemporană DMG din incinta mănăstirii. Invitat de onoare a fost artistul fotograf Feleky Istvan, Lect. univ. dr. la Facultatea de Teatru și Televiziune a UBB.

Proiectul este coordonat de Lect. univ. dr. Marius-Dan Ghenescu, președinte al Centrului „Sfântul Evanghelist Luca”.

În cadrul Proiectului „Berăria Culturală”, miercuri 2 august 2017, în sala „Euphoria” a Fabricii de Bere Ursus a avut loc dezbateră: *Familia - între nevoie, lege, taină și interese*. Au participat: și Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană și judecătorul Cristi Danileț.

Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca a organizat în perioada 7-20 august 2017 o școală de vară, cu tema: *Abilități și competențe pentru elevi, viitori studenți ai facultății*. 32 de tineri din mai multe județe din țară (Bistrița, Maramureș, Satu Mare, Sălaj, Timiș, Caraș-Severin, Brașov) au avut posibilitatea să cunoască viața de student, au participat la cursuri și la ateliere practice susținute de cadrele didactice ale facultății. Au fost organizate și 2 excursii de studii în Moldova și Bucovina, respectiv Maramureșul istoric.

Această școală de vară face parte din proiectul ROSE, ce se desfășoară la nivel național și care se adresează în special elevilor de liceu, viitori studenți ai universităților din țara noastră. Proiectul se va derula pe parcursul a trei ani și este finanțat de Banca Mondială. Coordonatorul activității este Pr. lect. univ. dr. Cristian Sonea, prodecanul facultății.

Joi, 10 august 2017 a avut loc ședința lunară a preoților Protopopiatului Cluj I. Invitatul special a fost Preacuviosul Arhimandrit Prof. univ. dr. Teofil Tia, duhovnic al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, care, în prima parte a ședinței, a vorbit preoților prezenți despre o temă de mare actualitate: *„Pastorația într-o societate ostilă. Pledoarie pentru precauție, într-o epocă în care preotul a devenit incomod”*.

În ziua de 11 august 2017, Arhim. prof. univ. dr. Teofil Tia, a susținut o conferință la Cercul Preoțesc Chiuiștei-Strâmbu (Protoieria Dej), și a participat la școala de vară din localitate.

Cu ocazia Praznicului Adormirii Maicii Domnului, la Mănăstirea Nicula, a fost săvârșită în seara zilei de 14 august 2017 de către Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Mramureșului și Sălajului, Înaltpreasfințitul Iosif, Mitropolitul Europei Occidentale și Meridionale, Înaltpreasfințitul Luca, Mitropolit de Zaporozhye și Melitopol (Ucraina) și Preasfințitul Emilian Crișanul, Episcop vicar al Arhiepiscopiei Aradului, Vecernia cu Litie și Slujba privegherii. La Vecernie a predicat Înaltpreasfințitul Iosif. La finalul slujbei Prohodului Maicii Domnului a predicat Preasfințitul Emilian Crișanul.

Marți, 15 august 2017, la Sfânta Liturghie, oficiată în sobor de arhieriei - Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Arhiepiscopul și Mitropolitul Clujului care a rostit și un cuvânt de învățătură, Înaltpreasfințitul Iosif, Înaltpreasfințitul Luca, și Preasfințitul Emilian Crișanul - înconjurați de un sobor impresionant de preoți și diaconi, în prezența a peste 40000 de credincioși.

Răspunsurile la strană, la toate aceste sfinte slujbe, au fost date de Corul „Psalmodia Transylvanica” al Facultății de

Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, dirijat de către Părintele prof. univ. dr. Vasile Stanciu, decanul facultății.

Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu și Pr. lect. univ. dr. Cristian Sonea, decanul și prodecanul facultății au participat, împreună cu un grup de studenți la Wittenberg, în perioada 20-28 august 2017, la o reuniune ecumenică organizată pentru celebrarea a 500 de ani de la Reformă.

În perioada 30-31 august 2017 s-a desfășurat, la Facultatea de Teologie Ortodoxă, examenul pentru obținerea gradului didactic II pentru profesorii de Religie. Președintele comisiei de evaluare a fost Arhim. prof. univ. dr. Teofil Tia.

În perioada 24 iunie-24 august 2017 la sediul facultății a fost organizată expoziția *Compoziția infinită*, cu lucrări ale Lect. univ. dr. Marius-Dan Ghenescu.

A consemnat, Dacian But-Căpușan

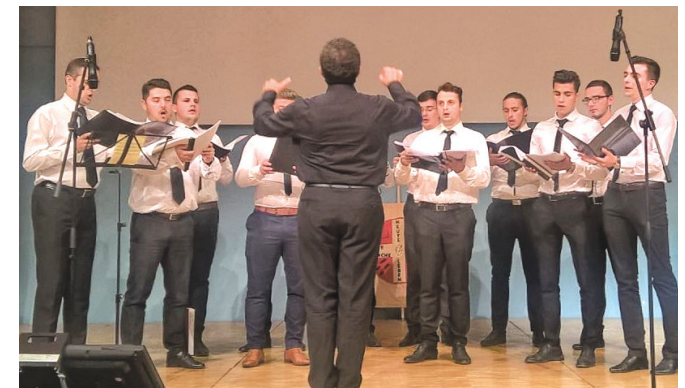
Psalmodia Transylvanica la Wittenberg

Paul Siladi

În perioada 21-28 august, la Wittenberg în Germania, s-a desfășurat întâlnirea ecumenică dedicată împlinirii a 500 de ani de la înființarea *Asociației Internaționale Prietenia ecumenică* (International Ecumenical Fellowship) și 500 de ani de la Reforma lui Martin Luther, care în acea perioadă era preot catolic și profesor la Universitatea din Wittenberg. În cadrul acestei întâlniri, la care participă creștini din toate confesiunile, Biserica Ortodoxă a fost reprezentată de membrii *Asociației Prietenia Ecumenică din România*: pr. Cristian Sonea, Paul Siladi și Ioan Crișan. Invitați speciali la acest eveniment au fost Psalmodia Transylvanica, conduși de pr. prof. dr. Vasile Stanciu, decanul Facultății de Teologie. Corala a dat răspunsurile la strană în cadrul vecerniei cu litie oficiată vineri, 25 august, în Biserica orașului Wittenberg, după care a susținut un recital cu piese religioase

reprezentative pentru tradiția răsăriteană. La finalul slujbei pâinea binecuvântată a fost împărțită tuturor celor prezenți.

Un recital alcătuit din prelucrări folclorice a fost prezentat membrilor *International Ecumenical Fellowship* la recepția oficială prilejuită de împlinirea a 50 de ani de activitate a acestei organizații, care urmărește să promoveze unitatea în rândul creștinilor. De la înființarea sa (1967) asociația urmărește să creeze punți de dialog și prilejuri de întâlnire a creștinilor, pentru ca în pace să mărturisească împreună credința în Hristos.

IPS ANDREI MITROPOLITUL CLUJULUI, MARAMUREȘULUI ȘI SĂLAJULUI

În fiecare **luni**, între orele 8.00 și 10.00, conduce ședința Consiliului Permanenței Eparhiale.

În fiecare **vineri**, între orele 8.00 și 10.00, predă cursul de Spiritualitate pentru studenții din anii III și IV de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

În fiecare **miercuri**, între orele 20.30 și 21.00, realizează emisiunea „Cuvântul Ierarhului – spiritualitate creștină pe unde hertziene”, pentru postul de radio „Renașterea”.

În fiecare **miercuri și vineri**, între orele 10.00 și 15.00, acordă audiențe clerului și credincioșilor.

August 2017

1 august: Slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură în Biserica „Sfântul Ioan Botezătorul” din Turda (paroh: Pr. Gavril Mihai Andrei). Hirotonește întru diacon, pe tânărul Sorin Viorel Buș. Săvârșește slujba de sfințire a noului clopot achiziționat.

În Biserica „Sfânta Treime” din Huedin, slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură. Hirotonește întru sachelar, pe părintele paroh Teodor Alexandru Petrovici, secretarul protopopiatului Huedin. Săvârșește slujba de binecuvântare a amplexelor lucrări de renovare ale casei parohiale.

2 august: Face o vizită pe șantierul centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca.

În biserica parohiei Vultureni, protopopiatul Cluj I (paroh: Vlad Ciceo), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

3 august: În biserica din Mărișel, protopopiatul Huedin (paroh: Ioan Mocean), se întâlnește cu tinerii participanți la tabăra de vară organizată de ASCOR Cluj. Săvârșește o slujbă de binecuvântare și rostește un cuvânt duhovnicesc.

În biserica filiei Fântânele, a parohiei Matei, protopopiatul Beclean, slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură. Hirotonește întru sachelar, pe părintele paroh, Sergiu Balint.

4 august: În Biserica „Sfântul Ioan Iacob Hozevitul” din Florești, protopopiatul Cluj I (paroh: Pr. Ovidiu Ciprian Marțiș), slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru diacon, pe tânărul Petru Iloaie. Săvârșește slujba punerii pietrei de temelie pentru noua clopotniță.

Pe altarul de vară al mănăstirii de la Piatra Craiului, protopopiatul Huedin, slujește Vecernia și Litia. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

5 august (Sfântul Ioan Iacob Hozevitul): Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Piatra Craiului, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

Hirotonește întru preot, pe seama parohiei Vâlcele, protopopiatul Cluj I, pe diaconul Sorin Viorel Buș. Săvârșește slujba de sfințire a Crucilor ce vor fi așezate pe acoperișul bisericii mănăstirii.

Săvârșește slujba de binecuvântare a muzeului de covoare al mănăstirii de la Piatra Craiului, ce cuprinde exponate donate de meșterul popular Maria Pop din localitatea Desești, județul Maramureș. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil”, din cartierul clujean Dâmbu Rotund (parohi: Prot. Alexandru Ciui și Pr. Mihai Pop), participă la o seară de tineret. Slujește Paraclisul Maicii Domnului, rostește un cuvânt de învățătură și oficiază slujba de binecuvântare a Centrului Catehetic al parohiei.

6 august (Schimbarea la Față a Domnului Hristos): Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Ilva Mare, protopopiatul Năsăud, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru preot, pe seama parohiei Petrești, protopopiatul Gherla, pe diaconul Petru Iloaie. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

7 august: În cimitirul din apropierea stației 110, de pe strada Republicii, din Câmpia Turzii, săvârșește slujba de binecuvântare

a noii Capele Mortuare. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Acordă domnului Dorin Nicolae Lojigan, primarul municipiului Câmpia Turzii, distincția „Crucea Transilvană”.

La sediul Prefecturii Cluj, îl felicită pe domnul Ioan Aurel Chereș, cu prilejul investirii în funcția de Prefect al Județului Cluj.

În Capela „Schimbarea la Față”, situată între localitățile Gilău și Căpușul Mare, oficiază slujba înmormântării adormitului întru Domnul, preot Ioan Bodea. Rostește un cuvânt de mângâiere.

În biserica din Jichișu de Jos, protopopiatul Dej (paroh: Pr. Cătălin Veronel Varga), slujește Paraclisul Maicii Domnului, săvârșește slujba de sfințire a noului iconostas și rostește un cuvânt de învățătură.

8 august: În incinta Mănăstirii „Sfânta Elisabeta” din Cluj-Napoca, înregistrează o emisiune pentru TVR Cluj.

În Sala „Nicolae Ivan” din incinta Centrului Eparhial, participă la ședința lunară a preoților din protopopiatul Cluj II. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

Face o vizită la Mănăstirea „Sfânta Maria Magdalena” de la Oarța de Sus, județul Maramureș.

În biserica din satul natal, Oarța de Sus, județul Maramureș (paroh: Pr. Dumitru Vlad), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură. Este însoțit de PCuv. Protos. Simeon Pinte, de la Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

9 august: În biserica din Jucu Gară, protopopiatul Cluj I (paroh: Pr. Ioan Tănase Chiș), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură. Acordă domnului Valentin Dorel Pojar, primarul comunei Jucu, distincția „Crucea Transilvană”.

Face o vizită pe șantierul de construcție a noii case parohiale din Jucu Gară.

10 august: Face o vizită la sediul unde își desfășoară activitatea Programul „Sfântul Dimitrie Basarabov”, destinat persoanelor cu adicții.

Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei împreună cu Înaltpreasfințitul Părinte Luca, Mitropolit de Zaporoje și Melitopol (Ucraina), ÎPS Părinte Iosif, Arhiepiscopul Ortodox Român al Europei Occidentale și Mitropolitul Ortodox Român al Europei Occidentale și Meridionale și PS Părinte Emilian Crișanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Aradului, cu prilejul Hramului Mănăstirii Nicula, Adormirea maicii Domnului, 15 august, 2017.

Face o vizită la Policlinica „Sfântul Mare Mucenic și Tămăduitor Pantelimon”, aflată sub oblăduirea Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Face o vizită la sediul Asociației „Christiana” (coordonator: Pr. Claudiu Precup).

În capela cimitirului din Cordoș, oficiază slujba de înmormântare a adormitei întru Domnul, Ligia Maria Ștefan Bel, fiica părintelui profesor Valer Bel, de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca. Rostește un cuvânt de mângâiere.

În Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din Turda (parohi: Pr. Gheorghe Gotea și Pr. Grigore Marchiș), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

11 august: În sala de festivități a Primăriei din Turda, participă la deschiderea Zilelor orașului. Rostește o rugăciune și un cuvânt de binecuvântare. Este însoțit de PCuv. Protos. Benedict Vesa, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În biserica din Măhal, protopopiatul Gherla (paroh: Pr. Viorel Suci), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

12 august: Primește la reședință pe Înaltpreasfințitul Părinte Atenagoras, Mitropolitul grec-ortodox al Mexicului, invitat al Preasfințitului Părinte Petroniu, Episcopul Sălajului.

În capela Seminarului Teologic, oficiază Taina Sfântului Botez pentru pruncul Sofian, fiul părintelui Petru Nicolae Buran, de la parohia Valea Fănațelor (prot. Cluj II) și pentru pruncul Efre

Ștefan, fiul părintelui Vasile Bandrabulă, de la parohia Gilău III (prot. Cluj I). Rostește un cuvânt de învățătură.

Primește la reședință pe Înaltpreasfințitul Părinte Luca, Mitropolit de Zaporoje și Melitopol (Ucraina).

13 august: Împreună cu ÎPS Părinte Luca din Ucraina, săvârșește slujba de resfințire a bisericii din Agriș, protopopiatul Turda. Slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru iconom, pe părintele paroh Victor Radu Varga și conferă Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”, domnului Teodor Moldovan.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

14 august: Împreună cu ÎPS Părinte Luca, Mitropolit de Zaporoje și Melitopol, conduce tradiționala procesiune pe jos înspre Mănăstirea Nicula. În Biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” din Gherla (parohi: Pr. Aurel Mureșan și Pr. Gheorghe Știr), rostește o rugăciune de binecuvântare și un cuvânt organizatoric. Ajunși la Mănăstirea Nicula, rostește o rugăciune de mulțumire și un cuvânt duhovnicesc.

Împreună cu ÎPS Părinte Luca, Mitropolit de Zaporoje și Melitopol, ÎPS Părinte Iosif, Arhiepiscopul Ortodox Român al Europei Occidentale și Meridionale și PS Părinte Emilian Crișanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Aradului, pe altarul de vară al Mănăstirii Nicula, slujește Vecernia și Litia.

Pe altarul de vară al Mănăstirii Nicula, împreună cu ierarhii prezenți, slujește Utrenia cu Prohodul Maicii Domnului.

Acordă un interviu pentru postul de televiziune „Orizont TV”.

15 august (Adormirea Maicii Domnului): Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al Mănăstirii Nicula, împreună cu ÎPS Părinte Luca, Mitropolit de Zaporoje și Melitopol, ÎPS Părinte Iosif, Arhiepiscopul Ortodox Român al Europei Occidentale și Mitropolitul Ortodox

Român al Europei Occidentale și Meridionale și PS Părinte Emilian Crișanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Aradului, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

16 august (Sfinții Martiri Brâncoveni)

Cu prilejul hramului, pe o scenă special amenajată, la mănăstirea de la Crucea Iancului din Mărișel, protopopiatul Huedin, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

Face o vizită la Mănăstirea Râșca Transilvană. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Acatistul Sfinților Martiri Brâncoveni și rostește un cuvânt de învățătură.

17 – 18 august: În Sala Sinodală din Reședința Patriarhală din București, sub președinția Preafericitului Părinte Daniel, participă la ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

19 august: La împlinirea a 416 ani de la mutarea la domnul a Voievodului Mihai Viteazu, pe o scenă special amenajată în proximitatea Mănăstirii „Mihai Vodă” din

Turda, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

La Monumentul lui Mihai Viteazul din apropierea Mănăstirii „Mihai Vodă” de la Turda, săvârșește slujba Parastasului și asistă la ceremonialul cultural și militar organizat cu acest prilej.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie și slujește la Litie.

20 august: În Biserica „Sfântul Apostol Andrei” din Beclean (parohi: Prot. Vincențiu Doru Zinveliu și Pr. Claudiu Zinveliu), slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Săvârșește slujba Parastasului pentru preotul Sever, tatăl părintelui protopop Vincențiu Doru Zinveliu. O premiază și felicită pe doamna Anuca Sălăgean din Șirioara, protopopiatul Beclean, pentru împlinirea a 50 ani de când merge în pelerinaj, pe jos, la Mănăstirea Nicula, cu prilejul hramului acestei vetre monahale.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză. Hirotonește întru duhovnic, pe părintele Sorin Viorel Buș, de la parohia Vâlcele, protopopiatul Cluj I și pe părintele Petru Iloaie, de la parohia Petrești, protopopiatul Gherla.

21 august: Săvârșește slujba de binecuvântare a Muzeului Sătesc din localitatea Spermezeu, protopopiatul Beclean, amenajat de Preasfințitul Părinte Macarie, Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord, fiu al satului. Rostește un cuvânt de învățătură. Primește din partea Primăriei și a Consiliului Local, titlul de „Cetățean de Onoare” al comunei Spermezeu.

➤ Face o vizită pe șantierul de restaurare al bisericii din Căianu Mic (paroh: Pr. Alexandru Eugen Gherghel).

Face o vizită la Mănăstirea „Sfinții Împărați Constantin și Elena” de la Dobric, protopopiatul Beclean.

La Mănăstirea Nicula, se întâlnește cu tinerii participanți la Tabăra Națională organizată de Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PC Pr. Bogdan Ivanov, consilierul cultural al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

25 august: În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Acatistul Bunei Vestiri și rostește un cuvânt de învățătură.

26 august: Săvârșește slujba de sfințire a bisericii din filia Giurcuța de Sus a parohiei Poiana Horea, protopopiatul Huedin. Pe altarul de vară din curtea bisericii, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonesește într-un iconom stavrofor, pe părintele paroh, Păunel Ioan Petran. Conferă domnului Titus Nicoară, Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernia și slujește la Litie.

27 august: Săvârșește slujba de sfințire a bisericii din parohia Petreștii de Sus, protopopiatul Turda. Slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonesește într-un iconom, pe părintele paroh, Călin Hruban. Săvârșește slujba de binecuvântare a lucrărilor efectuate la casa parohială.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

28 august: Face o vizită pe șantierul centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca.

29 august (Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul): Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al Mănăstirii Cormaia, protopopiatul Năsăud, săvârșește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Acordă domnului Ioan Negrușier, distincția „Crucea Transilvană”. Săvârșește slujba de binecuvântare a noii trapeze a mănăstirii.

Îi vizitează pe copiii aflați în tabără la Centrul de Tineret „Pr. Prof. Ioan Bunea” de la Sângeorz-Băi.

Face o vizită pe șantierul de pictură al bisericii din localitatea Cormaia, protopopiatul Năsăud (paroh: Pr. Vasile Petre Zinveliu) și pe șantierul de construcție a noii case parohiale din localitate.

Face o vizită în parohia Salva, protopopiatul Năsăud (paroh: Pr. Dumitru Morar), în vederea stabilirii locului pentru construcția unei noi case parohiale. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

30 august: Face o vizită la Mănăstirea „Sfântul Vasile cel Mare” de la Someșul Cald, protopopiatul Huedin. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

31 august: Prezidează comisia de examinare a candidaților la concursul pentru ocuparea postului de preot paroh la parohiile „Sf. Prooroc Daniel” din Florești, Aruncuta (protopopiatul Cluj I) și Ragla (protopopiatul Bistrița).

Participă la momentul festiv organizat cu prilejul trecerii în rezervă a comandantului Poliției Municipale din Cluj-Napoca, comisar-șef Mariana Ilieș. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În clădirea „Casino” din Parcul Central din Cluj-Napoca, participă la manifestarea organizată de primărie cu prilejul Zilei Limbii Române. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

Face o vizită pe șantierul de restaurare al Bisericii „Sfântul Mare Mucenic Dimitrie” din Florești, protopopiatul Cluj I (parohi: Pr. Marcel Andreica, Pr. Cristian Perșa, Pr. Daniel Pașca și Pr. Dan Matei).

Face o vizită în Parohia „Sfântul Prooroc Daniel” (nou înființată) din Florești (paroh: Pr. Ioan Tănase Chiș). Este însoțit de PC Pr. Vasile Stanciu, decanul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca.

A consemnat, Arhid. Claudiu Ioan Grama

ITO 2017 - Tinerii ortodocși clujeni, pe colina bucuriei Iașilor

Cătălin Băraian

ea de-a cincea ediție a Întâlnirii Internaționale a tinerilor creștini ortodocși a reunit la Iași peste 6000 de tineri din întreaga lume, din cele mai îndepărtate părți ale Africii și până în cele mai greu-încercate ținuturi ale Siriei, dimpreună cu reprezentanți ai tuturor celorlalte Patriarhii ortodoxe, toți purtați de aceeași dragoste față de Hristos. Sub sloganul „Tânărul în căutarea libertății”, au răspuns pozitiv invitației confracților ieșeni și 150 de tineri din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, care au petrecut la Iași 4 zile de bucurie și de comuniune frățească, manifestată atât prin rugăciune și cântare, cât și prin joc și veselie.

„Libertatea deplină este libertatea de a-L iubi pe Dumnezeu și pe oameni, în timp și în eternitate”, au fost cuvintele cu care Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a inaugurat „Festivalul bucuriei” de la Iași. „Voi, tinerii, sunteți bucuria noastră, a tuturor!”, a afirmat Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, subliniind încă o dată rolul foarte important al misiunii tinerilor în Biserică și în societate. Frumosi și plini de entuziasm, miile de tineri prezenți la deschiderea oficială a ITO 2017, au făcut să răsunet cetatea Iașilor la intonarea Imnului național al României, mărturisindu-și apartenența și unitatea spirituală și națională, în cadrul unuia dintre cele mai emoționante momente ale festivalului.

Un alt eveniment foarte așteptat de toți tinerii prezenți în capitala Moldovei, în perioada 1-4 septembrie 2017, a fost conferința părintelui profesor Constantin Necula de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Sibiu, cel care în cea de-a doua seară a sărbătorii le-a spus tinerilor că „a fi liber în Hristos înseamnă a dăruia cu zâmbetul pe buze! (...) Libertatea și iubirea nu răspund la întrebarea ce?, ci la întrebarea cine?, iar răspunsul este Hristos. Adevărata libertate ține de capacitatea de a fi împreună cu El în permanență. Adevărata libertate înseamnă să Îl ai pe Hristos. Până la urmă, cea mai deplină formă de libertate este să te duci lângă potir, să deschizi gura și să primești Trupul și Sângele lui Hristos. Atunci când toți ceilalți ne spun «Închideți gura», Hristos ne spune «Deschideți gura și primiți Trupul și Sângele Meu!». Conferința susținută de părintele profesor a avut loc în Grădina Pallas din centrul Iașilor, în prezența tinerilor participanți, cât și a sute de ieșeni.

Întâlnirea tinerilor creștini ortodocși din toată lumea a avut ca punct culminant sfânta și dumnezeiasca Liturghie arhierască, oficiată pe o scenă special amenajată în fața catedralei mitropolitane din Iași, duminică, 4 septembrie 2017, în cea de-a treia zi a întâlnirii, de către un sobor de 15 arhieri. În cuvântul adresat tinerilor, Înaltpreasfințitul Teofan, mitropolitul Moldovei și Bucovinei, a subliniat importanța comuniunii tinerilor în Sfânta Liturghie: „Dacă

întrebăm, în general, cum se manifestă libertatea omului, cred că cei mai mulți dintre noi am răspunde că înseamnă să mergem unde dorim, fără nici o îngrădire și nimeni să nu ne oprească să mergem acolo unde tânjește inima noastră. Dacă îți se dă, însă, posibilitatea să mergi și în cer, să fii și pe pământ, să fii deopotrivă cu cei care au fost în istorie, dar și cu cei care vor veni, oare nu vom spune «Vreau să fiu și eu liber și în cer și pe pământ, și cu cei plecați dintre noi și cu cei care sunt acum în viață!»? Spațiul și timpul în care omul poate să împlinească această dimensiune cosmică este Sfânta Liturghie.”

Duminică după amiază, cei peste 6000 de tineri prezenți la ITO Iași, și-au mărturisit credința și iubirea față de Hristos și față de semenii și și-au manifestat libertatea printr-un Marș al tinereții, organizat pe străzile Iașului. Traseul pe care s-a desfășurat manifestarea a fost: Parcul Copou – Biblioteca „Mihai Eminescu”, Bulevardul Independenței, Mănăstirea Golia, Biserica Sfântul Nicolae Domnesc, Bulevardul Ștefan cel Mare și Sfânt. Punctul de sosire al tinerilor a fost Catedrala Mitropolitană. În timp ce în fața Catedralei Mitropolitane s-au adunat toți participanții la marș, pe scenă a fost cântat Paraclisul Maicii Domnului. Surpriza serii a fost prezența la eveniment a Monahiei Siluana Vlad, Stareța Mănăstirii Sfântul Siluan Athonitul din Iași, care a adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură.

Seara de duminică s-a sfârșit cu un minunat spectacol al tinereții organizat în fața Palatului Culturii din Iași, în cadrul căruia tinerii prezenți au întins hora pe acorduri de muzică populară ale „Lăutarilor” din Chișinău, dirijați de maestrul Nicolae Botgros, iar în cea de-a doua parte, au cântat melodii de dragoste împreună cu membrii trupei Holograf. Moderatorul tuturor evenimentelor de la Iași a fost omul de televiziune Daniel Buzdugan, cel care a însuflețit întregul festival: „Credeti-mă că este cel mai frumos lucru pe care l-am văzut vreodată: asta este Biserica! Voi sunteți Forța Bisericii! Oamenii simt, nu poți să minți, atunci când ești în mijlocul oamenilor, ei te simt! ITO 2017! Forța Bisericii!”

Festivalul bucuriei de la Iași s-a încheiat în cea de-a patra zi de ședere în Arhiepiscopia Moldovei și Bucovinei. Cu iubire părin-

tească deosebită, părintele mitropolit Teofan al Iașilor, gazda evenimentului din acest an, i-a îmbrățișat pe tineri și la finalul manifestărilor, îndemnându-i: „Și pentru că s-a vorbit atât de mult în aceste zile de Libertate, putem spune că omul bun este un om liber, omul care iartă e un om liber, omul care se roagă e un om liber, omul care are curaj e un om liber, omul care este entuziast e un om liber și omul care are credință e un om liber! Vă doresc să vă hrăniți libertatea din bunătate, din iertare, din rugăciune, din curaj și mai ales din credința cea dreaptă! Bucurie sfântă și Dumnezeu să vă binecuvânteze pe toți!”

Torța ce poartă flacăra vie a bucuriei și a tinereții continuă să ardă. Din Baia-Mare la Cluj, din Cluj la București, iar apoi în cetatea Iașilor; anul viitor, cu binecuvântarea lui Dumnezeu, înaltul cerului de pe deasupra Sibiului se va umple de glasurile pline de entuziasm ale celor ce reprezintă prezentul și viitorul Bisericii Ortodoxe – tinerii. Până atunci, vom spune dimpreună cu una dintre tinerele participante la ITO Iași 2017 – „ne bucurăm că am avut încă o dată șansa să fim liberi să ne exprimăm credința și bucuria de a fi creștini ortodocși!”.

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:
IPS Arhiepiscopul și Mitropolitul ANDREI ANDREICUȚ

Vicepreședinte:
PS Episcopul-vicar VASILE SOMEȘANUL

Membri:
Consilier cultural Pr. dr. Bogdan Ivanov, Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, Pr. prof. dr. Liviu Vidican-Manci

Director:
Pr. dr. Cătălin Pălimaru

RENAȘTEREA

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59-96-49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: revista@renasterea-cluj.ro

CUI (CF) 4547095
IBAN: RO84 BTRL 0130 1205 P129 1800
Banca Transilvania, Cluj (Revista RENASTEREA)
ISSN: 1223-4435

Redactor responsabil:
Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Tehnoredactor: Pr. Eugen Mera

DIFUZAREA:
Pr. Nicolae-Dragoș Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:
Mircea-Gheorghe Abrudan, Mircea Gelu Buta, Dacian But Căpușan, Cezar Login, Ierom. Maxim Morariu, Marcel Muntean, Alexandru Nemoianu, Adrian Papahagi, Protos. Simeon Pintea, Aurel Sasu, Paul Siladi, Nicolae Turcan, Protos. Benedict Vesa

Ediția a XVII-a a taberei studentești de vară organizată de ASCOR: „Martirii și mărturisitorii din timpul prigoanei comuniste”

Eliza-Adelina Purcaru

Anul comemorativ închinat Patriarhului Justinian și apărătorilor Ortodoxiei în timpul comunismului a prilejuit organizarea mai multor activități Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români (ASCOR), filiala Cluj-Napoca, care își doare să readucă în memorie chipurile martirilor și ale mărturisitorilor din temnițele comuniste. Astfel, în lunile aprilie-iunie au fost organizate două pelerinaje sub denumirea „Crucea pe care a fost răstignită țara”, cu un traseu de tip tur național, marcând cele mai importante închisori comuniste, memoriale, morminte ale martirilor și mănăstiri legate de numele celor care prin pătimire ne-au devenit modele. De asemenea, amintim piesa de teatru „Colivia privighetorilor”, inspirată din experiențele deținuților politici creștini, pusă în scenă în luna martie la Casa de Cultură a Studenților.

În luna august 2017, Asociația a orientat spre aceeași tematică ediția a XVII-a a taberei studentești de vară, desfășurată anual în Postul Adormirii Maicii Domnului: „Martirii și mărturisitorii din timpul prigoanei comuniste”. Anul acesta, tabăra a avut loc în satul Mărișel, pe culmile domoale ale Munților Gilău, sub straja modelului de curaj și eroism al Pelagheiei Roșu, comandantă a femeilor românce localnice împotriva ocupanților maghiari în timpul Revoluției de la 1848.

Între 1 și 12 august, participanții la tabără, studenți, dar și foști studenți formați în jurul comunității ASCOR, au putut asculta în Biserica din Mărișel, cu hramul „Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil”, cuvintele unor invitați de seamă. Dintre aceștia, îi menționăm pe foștii deținuți politici: dl Nicolae Ciurică, din Teregova (Caraș-Severin), partizan în munți timp de 5 ani și întemnițat timp de 10 ani; dl Valer Irinca, din Cărpinișul Simeriei, care a executat 5 ani de închisoare pentru activitatea din Oastea Domnului; dl Octav Bjoza, din București, întemnițat timp de 5 ani pentru activitatea din organizația Garda Tineretului Român, deținând în prezent funcția de președinte al Asociației Foștilor Deținuți Politici și Victime ale Dictaturii din România (AFDPR); dl Demostene Andronescu, din București, care, în timpul detenției de 12 ani, a scris direct „pe scoarța cerebrală”, cum mărturisește dumnealui, aproximativ 200 de poezii, dintre care jumătate au fost reunite în volumul *Peisaj lăuntric* (Fundatia Sfinții Închisorilor, Pitești, 2014); dl doctor numit „fără de arginți” Dionisie Stoescu, care a executat 8 ani de închisoare și care în 1981 a reușit, cu greu, să emigreze, stabilindu-se în Franța, la Paris, fiind un reprezentant de seamă al exilului românesc. În timpul detenției, dl Dionisie Stoescu a făcut parte din același lot cu dl Demostene Andronescu, iar la Facultatea de Medicină din București pe care a absolvit-o specializându-se în cardiologie l-a avut coleg pe viitorul Părinte Gheorghe Calciu-Dumitreasa. Tematica a fost abordată și din perspectiva dlui Răzvan Codrescu, scriitor, publicist și redactor-șef al revistei „Lumea credinței”, din București,

a dlui acad. Nicolae Dabija, din Chișinău, și a cercetătoarei Maria Axinte, fondatoarea Memorialului Închisoarea Pitești. Dl prof. univ. dr. Radu Preda și dl asist. univ. dr. Ionuț Butoi și-au exprimat punctele de vedere prin teleconferințe. Jurnalistul scriitorul, publicistul și cercetătorul prof. dr. Marius Vasileanu, din București, a abordat tematica mișcării „Rugului Aprins” de la Mănăstirea Antim. Prezențe nelipsite și îndrăgite au fost Părintele Iustin Miron de la Mănăstirea Oașa și Părintele Pantelimon Șuşnea de la Metocul Găbud, precum și PS Macarie Drăgoi, Episcopul românilor din Europa de Nord, care au abordat din perspectivă duhovnicească problema persecuției comuniste. Tabăra a fost încununată de vizita și binecuvântarea ÎPS Andrei Andreicuț, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului.

Cuvântările invitaților pot fi accesate în format audio pe site-ul ascorcluj.ro, urmând a fi reunite într-o variantă tipărită.

Programul duhovnicesc al taberei a constat în oficierea zilnică a Sfintei Liturghii și a Paraclisului Maicii Domnului, în citirea neîncetată a Psaltirii, precum și în catehezele Părintelui Ciprian Negreanu, îndrumătorul duhovnicesc al comunității Bisericii Studenților și a ASCOR Cluj-Napoca. Tema catehezelor au reprezentat-o problema incinerării, de actualitate în Occident, și perspectiva ortodoxă asupra trupului uman.

Tabăra a oferit și posibilitatea participării la ateliere tematice, precum atelierul de cusut ii, condus de dl Nelu Dumitrescu, atelierul de confecționat opinci, organizat de președintele ASCOR, Bogdan Constantin Dincă, atelierul de toacă, sub îndrumarea Sorinei Nemeș, precum și un atelier de cântece în cinstea celor care au suferit în închisori, susținut de Iulia Anamaria Mureșan și Lidia Pridea. O mică bibliotecă cuprinzând cărți despre închisorile comuniste a putut fi cercetată în toată această perioadă.

Programul a mai inclus jocuri sportive, vizite la muzeele satului, la monumentul „Crucea Iancului” și la Mănăstirea „Sfinții Martiri Brâncoveni”, călărie, prin bunăvoința sătenilor de la Mărișel, participarea la „Marele joc”, un joc interactiv cu probe multiple, ce stimulau spiritul de echipă, cântece de seară, precum și tradiționalele „Seară a talentelor” și focul de tabără din ultimele zile. Participanții s-au cazat la cort și la casele localnicilor din Mărișel, care, împreună cu Părintele Ioan Mocean, ne-au bucurat prin primirea ospitalieră.

În continuare, vom reda opinii ale participanților la tabăra studentească de vară ASCOR:

„Tabăra din vara aceasta a avut cu siguranță ceva aparte, ceva ce nu te-a lăsat să te întorci la viața de zi cu zi la fel cum ai plecat. Pe lângă frumoasa locație, minunatele activități în care au fost implicați participanții și prietenii puternice ce s-au legat, rămân de neuitat întâlnirile cu foștii deținuți politici, care au parcurs une-

ori distanțe mari pentru a ne vorbi și a ne cunoaște. M-a impresionat seninătatea acestor oameni în pofida greutăților inimaginabile prin care au trecut, mărturisirea neîncetată a credinței ortodoxe și liniștea dobândită în urma unei iertări sincere a celor care le-au făcut atât de mult rău. Încurajator a fost îndemnul lor de a nu renunța la lupta noastră pentru idealuri și la vise. În ciuda vârstei lor înaintate, se vedea că și ei mai luptă încă.” (Romina Sopoian)

***

„Eu am fost în tabără pentru a căuta partea de folos duhovnicesc, adică slujbele și discuțiile (n.n. catehezele Părintelui Ciprian Negreanu), și conferințele. Acum, depinde de fiecare ce caută și, în funcție de ce caută fiecare om, se folosește altfel. Pentru mine personal, faptul că m-am silit să particip la toate slujbele și la toate conferințele și discuțiile, am simțit că m-a încărcat sufletește foarte tare și efectiv am simțit și că am fost obosită fizic. Simțeam că era un efort sufleteș, o încărcare sufletească. Sunt și oameni care se duc ca să socializeze sau ca să iasă pe munte și poți găsi și partea aceasta, natura și bucuria de a fi cu ceilalți; cumva poți să te integrezi mai bine în comunitatea Bisericii dacă te duci în tabără. Dar pentru mine asta a fost, partea duhovnicescă.” (respondent anonim)

***

„Am participat ani la rând la multe tabere ASCOR și pot spune că s-a ajuns, în timp, la o maturizare duhovnicescă deosebită a comunității tinerilor care doresc să-și petreacă vacanța/ concediul în acest mod. Nu este vorba numai despre experiența practică de ani de zile a organizatorilor și a participanților consecvenți, o experiență sine qua non, ci și de modul de planificare și abordare a pregătirii pe plan spiritual, în lumina diferitelor tematici și subiecte duhovnicesci, pe care organizatorii le fac sub oblăduirea părintelui duhovnic și ocrotitor al studenților, Părintele Ciprian Negreanu, și a ÎPS Andrei. Tinerii care au mai mers în tabere știu că acestea sunt prilejuri de descoperire, agonisire și sporire duhovnicescă, de întărire sufletească, prin participare la Sfânta Liturghie, Spovedanie și Euharistie”. (Gabriela Bulgaru)

Câteva ore în tabăra de la Mărișel și gândul că intelectualul trebuie să fie al comunității

Bogdan Herțeg

Tabăra este împlinirea unei comunități prin distanțarea de viețile clădite individual și regăsirea împreună în rugăciune, muncă, discuții și jocuri. Omul se poate regăsi pe sine prin Dumnezeu și prin ceilalți.

Din păcate, am mers doar în două zile în tabăra de vară ASCOR Cluj organizată în acest an la Mărișel. Prima dată m-a dus cu mașina Maria B. Am ajuns chiar la masă și am fost acceptat cu bucurie, chiar dacă nu participasem la slujbă sau la pregătirea mâncării. Nu era o sobrietate ca la o trapeză athonită. Era multă

bucurie tinerească și erau prietenii pe care Domnul mi i-a dăruit odată cu nebaneuita convertire din 2012. Invitatul zilei era domnul Marius Vasileanu. Jurnalistul creștin a ținut două cuvântări despre mișcarea „Rugului Aprins”, ultima neînregistrată. La aceasta din urmă tineri i-au adresat întrebări simple, dar am fost apăsător de greutatea lor. Discuția era despre Alexandru Mironescu și despre alți mari intelectuali din perioada interbelică, iar un băiat de vreo 20 de ani a spus: „Unde sunt marile valori cu care merg împreună la Liturghie?”. Cineva din public i-a spus: „Fii tu o valoare!”. Credeam că tânărul se va bloca, dar a răspuns imediat: „Bine, dar Revoluția nu a fost ieri”. Sensul replicii lui este că timpul a avut răbdare cu formarea valorilor și că roadele trebuiau să fie gata de cules. A urmat o altă întrebare simplă învăluită în aceeași relevanță ascunsă: „Ce putem face noi pentru intelectualii creștini?”. În acel moment am înțeles că există o necesitate reală pentru mari valori intelectuale în comunitățile creștine. Am priceput că această nevoie care nu poate fi reprimată izbucnește la cei simpli, dacă nu pornește de la cei mai școliiți și mai în măsură. Spiritul livresc și instituționalizat tinde să respingă intelectual prezent și să prefere amintirea cosmetizată a celui adormit. Dar comunitatea se odihnește în intelectualul valoros, înțelegându-i strădania dureroasă, iar acesta se odihnește în oamenii simpli, înțelegându-le simplitatea la adevărata ei valoare și profunzime. Comunitatea vie și intelectualul viu se țin reciproc. Se împlinesc reciproc. Înțelegerile lor se oglindesc în acest timp, în aceste zile, nu în *illo tempore*.

Când am plecat era noapte. O negură deasă cuprinse pantele Mărișelului, iar mașina Mariei nu avea faruri de ceață. Mergeam fără să vedem mare lucru. Ca în viață. „Maria, unde e drumul?”. „Nu știu, Bogdane”. Îmi era teamă, dar aveam și o liniște interioară. Am trecut pe lângă o mașină ce staționa cu farurile pornite. „Crezi că s-au rătăcit?” – „Nu știu, Maria”. Eram liniștit, aveam o pace interioară. Înaintăm câteva sute de metri. „Ne întoarcem după ei? Ce-ți spune conștiința, Bogdane?” – „Nu-mi spune nimic”. Stăteam bine cu liniștea. Mai mergem un kilometru. „Să întorc?” – „Întoarcere”, zic, deși nu prea doream să întorc, conștiința nu îmi zicea nimic, îmi contemplam pacea. Ne-am întors și ne intersectăm cu acea mașină. Vorbim cu ei. „V-ați rătăcit și voi?”, ne întrebă. „Nu, ne-am întors după voi”. Ne-au urmat. Drumul era greu, iar cei din spate ne-au mulțumit cu farurile. „Bravo, Maria!” – „Conștiința, Bogdane, conștiința”, îmi spuse fără emfază.

Și pacea interioară? E valabilă, însă nu trebuie să acopere glasul conștiinței, ci să-l înalțe lămuritor, Sfântul Apostol Pavel vorbind de *conștiința mea în Duhul Sfânt* (Romani 9: 1). Iată că nu cărțile și conferințele sunt calea principală de a ajunge la înțelegeri. Răspunsurile cel mai utile nouă sunt în cei de lângă noi, nu în discursuri.

După două zile am mers din nou. M-a dus cu mașina Radu B. În spate era fiul lui de doi ani. Nu a mai fost ceață, dar au fost câteva plânsete. „Decât să pierdem vremea în parc...”, îmi zice Radu. Aceasta e și ideea unei asemenea taberi: a ieși din confortul individualist și de a fi alături de ceilalți în rugăciune. În fapt, în Mărișel am intrat într-un spațiu al rugăciunii și în mijlocul tinerilor am început să mă rog cu metaniera. Ce mă împingea din spate? Era un teatralism? Pozam în fața celorlalți? Dar mi-am spus că mă rog atât de rar, încât nu are rost să distrug și acest moment de rugăciune. Așa că m-am rugat. Comunitatea îmi dădea acest dar și l-am primit.

De fapt, comunitatea oferă oricărui membru al ei numeroase daruri. Dacă ne uităm la ceilalți ca la niște concurenți care ne răpesc din timpul petrecut cu duhovnicul, pierdem. Ceilalți ne dau atât de mult suport, încât compensează din plin acest aparent neajuns. De exemplu, în drumul prin ceață, Maria mi-a povestit cum a fost vindecată de cancer în fața Icoanei Maicii Domnului Pantanassa, o copie adusă de la Mănăstirea Vatoped și aflată în biserica de lemn din Complexul Hasdeu. Iar Radu avea așa frumoasă grijă firească pentru fiul lui! Eu îi abandonasem în tabără și am jucat fotbal cu câțiva studenți. Se înserase când am terminat alergatul după mingi și Radu a venit cu un tricou curat: „Ia-l, să nu răcești”.

Raport de acuzare referitor la tabăra de la Mărișel

242/3 Septembrie 2017

NOTĂ

Raport privind:
Tabăra de vară A.S.C.O.R. Cluj
Locația: Mărișel, Cluj
Perioada: 01-12.08. 2017
Tema taberei: „dușmanii poporului”

În perioada mai sus menționată, o pleiadă de bandiți, majoritatea până în 30 de ani, s-au adunat într-un sat din Munții Apuseni, zis „Mărișel”, în principal pentru a-i lăuda pe scârnavii care ne-au făcut țara de rușine și cu care am înfundat pușcăriile Republicii Populare Române. Aceste elemente s-au arătat a fi nespuse de pătrunse de misticismul religios, adunându-se în fiecare dimineață și seară în biserica satului. Deosebit de suspensiv a fost faptul că majoritatea dormeau în corturi, iar unii pe la casele localnicilor. Cu siguranță puneau ceva la cale, fiindcă mai tot timpul își arătau dinții lor de bandiți și aveau figuri ca de învingători asupra vreunui plan inamic. Chicoteau adesea, mâncau laolaltă și practicau într-ajutorarea, lăsată cel mai probabil moștenire de către ființele scârnavite legionare de care nu mai dorim să pomenim.

Bandiții cercetau adesea dealurile din împrejurimi, probabil vrând să caute locuri bune de refugiu și de punere la cale a unor uneltiri împotriva orânduirii sociale, la fel ca și înaintașii lor. Au învățat să călărească cai și cum să se ascundă prin pădure. Ba mai mult, l-au chemat ca dascăl în acest scop și pe luptătorul în munți, numitul Ciurică Nicolae, care mult le-a dat de furcă celor care încercau să-l prindă. Cu siguranță că i-a învățat tehnici de supraviețuire în munți. Mai mult, în ciuda ploii torențiale din ziua de 6 august, și-au dus la îndeplinire planul de a merge cu trăsurile la Mănăstirea Crucea Ianului, cel mai probabil pentru a și le face complice pe călugărițele de acolo la uneltirea lor.

Am avut oroarea să vedem acolo una dintre scursurile nerecunoscătoare și nesupuse care a scăpat cu viață mărețului nostru plan de reeducare de la Pitești, numitul Demostene Andronescu. Acesta, împreună cu numitul Dionisie Stoenescu, beneficiar al regimului de detenție oferit de închisorile Văcărești, Aiud și Jilava, și numita Maria Axinte, promotora unei amintiri de onoare a scursurilor Piteștului, au stat două jumătăți de zi în perimetrul taberei, discutând cu bandiții, dormind în apropiere de ei, mâncând și participând laolaltă cu ei la adunările mistice. Pe semne că urmărirea celor doi bandiți seniori nu trebuie să înceteze, căci se vede că încă manifestă influențe asupra tinerelor generații, nelăsându-se de obiceiul lor din studenție.

Și subiectul Octav Bjoza i-a îndochinat împotriva noastră, îndrugând micniuni colosale la adresa regimului de detenție și aducând injurii personalului închisorilor care l-au adăpostit și l-au hrănit vreme de 5 ani. Și numitul Valer Irinca, cunoscut răzvrătit și mistic, i-a ținut adunați pe bandiți în jurul lui vreme de trei ceasuri, iar la finalul adunării și-au și făcut poză cu el!

Aceștia și alte coji de mămăligă, exponate ale nerecunoștinței totale cu privire la ospitalitatea regimului de detenție oferit de Republica Populară Română, au îndochinat adunătură de bandiți de-a lungul programului lor de uneltire, denumit, sub acoperire, „Tabără studențească”.

Bandiții au avut de asemenea la îndemână un set de aproximativ 20 de cărți cu mesaj blas-

femiator la adresa regimului comunist și culegeri de cântece laudative la adresa jivinelor.

SURSA: informator sub acoperire MUREȘAN IULIA ANAMARIA SERAFIMA
Rap. Nr. 18/4576/2017

Măsuri ce urmează a fi luate:

Pentru acestea și multe alte activități suspecte, toți bandiții, toți cei care i-au găzduit, în frunte cu preoții însoțitori ai bandiților, sunt propuși urmării și anchetării îndelungate, până la aflarea planului de uneltire întocmit.

Dos. P. 0917, vol. III, g. 5

Raportul de acuzare de mai sus este în primul rând un test de curaj. Mă întreb cât de sus și tare mi-aș mai afirma convingerile dacă informatorul nu aș fi eu, ci altcineva, și m-aș vedea încadrat într-un grup de bandiți propuși pentru anchetare, bineștiind ce presupune o anchetă aplicată de Securitate.

Raportul de acuzare de mai sus reprezintă un model de viziune pe care unul dintre informatorii Securității l-ar putea avea asupra întâlnirii noastre care, de fapt, a avut la bază gânduri bune, constructive, nicidecum uneltitoare. Pe cât de absurd i s-ar părea unui participant al taberei ca cineva să creadă că dorința lui curată de a învăța echitația și jocul *de-a cercetașii* este de fapt parte integrantă a unui plan de uneltire și de refugiere în munți, pe atât – sau mai mult – de absurde li se păreau tinerilor arestați – dar și nouă, celor ce le citim viața – încadrarea lor în categoria de „bandiți” și de „dușmani ai poporului”.

Raportul de acuzare de mai sus conține în mod intenționat greșeli de ortografie și repetiții. Cele descrise sunt adevărate; interpretarea lor este însă eronată. Modelul de redactare este inspirat din rapoartele emise de membrii Securității, iar cel de însemnare a raportului este preluat din cartea „Părintele Arsenie Boca în Arhivele Securității”, coordonată de Florian Bichir, care preia conținutul rapoartelor de informare și de acuzare la adresa Părintelui Arsenie; editorii au folosit mijloace speciale de tehnoredactare pentru a reda forma originală a modului de aranjare în pagină și a notelor scrise manual de către anchetatori ori de către alți membri ai Securității. Indicele „P.” din expresia finală „Dos. P. 0917, vol. III, g. 5” arată faptul că, prin ochii Securității, acesta este considerat un caz penal, o infracțiune deosebit de gravă.

***

Privindu-i pe domnul Demostene Andronescu și pe domnul Dionisie Stoenescu, foști deținuți politici, stând la masă, bucurându-se de tihna și frumusețea locului, precum și de compania caldă pe care și-o ofereau unul altuia, mă întrebam dacă pe atunci, în vremea terorii, mai aveau curajul să spere la bătrâneți liniștite, priviri și zâmbete senine, la bucuria de a inspira aer curat și la libertatea de a comunica.

Știm despre mulți din cei care au pățimit în temnițele comuniste și care au adormit că este foarte probabil să fi trecut în rândul sfinților. Dar cu cei care încă sunt în viață, cum rămâne? Ce mai trebuie ei să facă, în plus față de jertfa pe care deja au făcut-o în închisoare, pentru a dobândi, într-un final, și ei, sfințenia? Părerea mea este că pecetea ei li s-a impregnat deja pe chip, iar restul vieții lor este o manifestare timpurie a acesteia.

Iulia Anamaria Mureșan

Echipe: Tatiana Onilov, Andrei Mitrică, Gabriela Bulgaru, Ana-Maria Neag, Dana Filaropol, Andreea Micu, Iulia Anamaria Mureșan, Oana Laura Dăgă, Romina Sopoian.
Adresa ASCOR: Biserica din Hașdeu 45, Cluj-Napoca
Redacția FILOCALIA: Piața Avram Iancu, nr. 18, Cluj-Napoca
Fax: 0264/595 300
ISSN: 1224-0567
revista.filocalia@yahoo.com